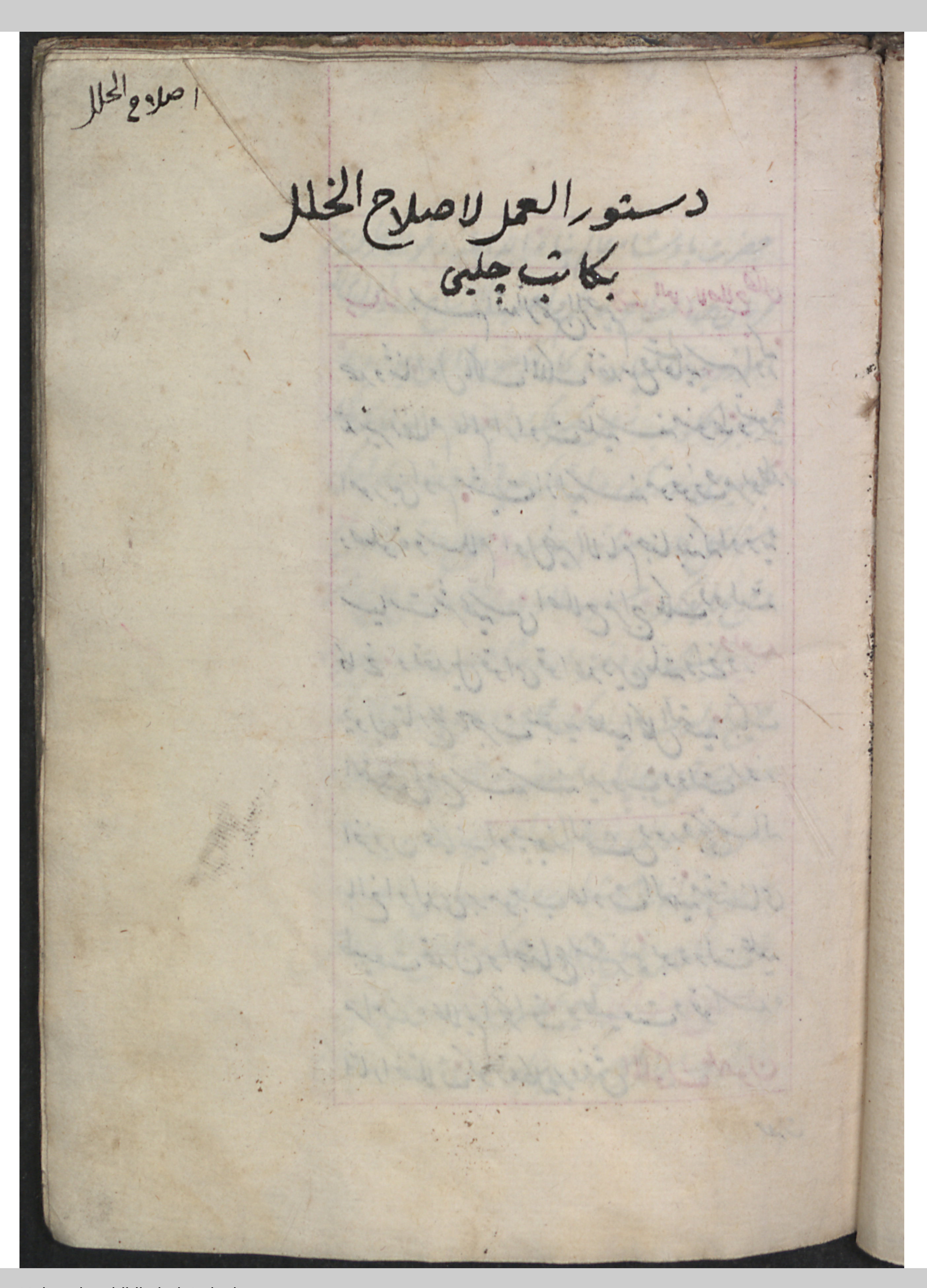
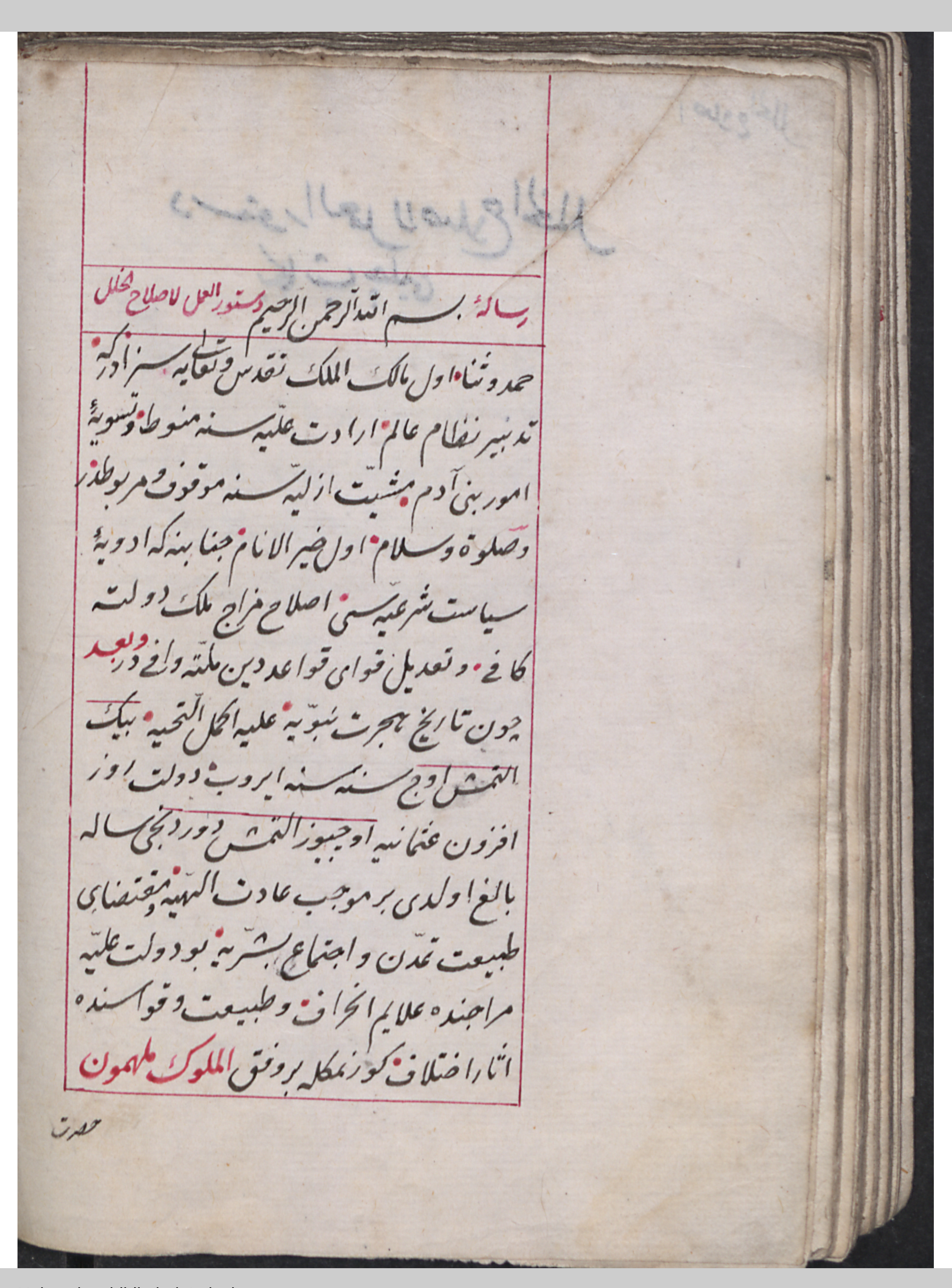
Vollers 1027 - 03

Bl. 1r, 73r, 73v, 75r, 85v:
Risle-i Düstr el-amel li-il el-alel

Object owner: Universitätsbibliothek Leipzig

URL: https://www.islamic-manuscripts.net/receive/IslamHSBook_islamhs_00005621

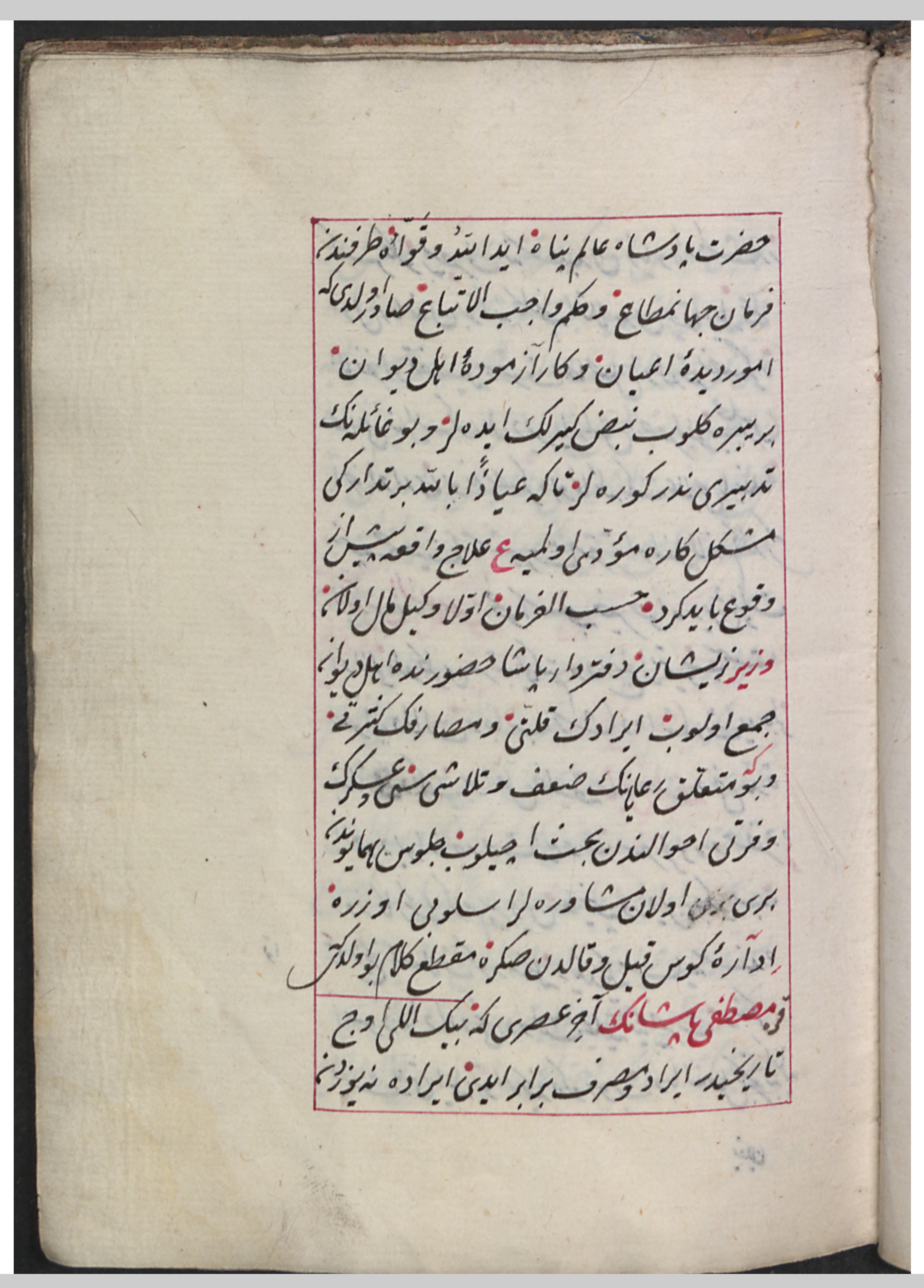

اصلاح الخلل
دستور العمل لاصلاح الخلل
بكاتب چلبى

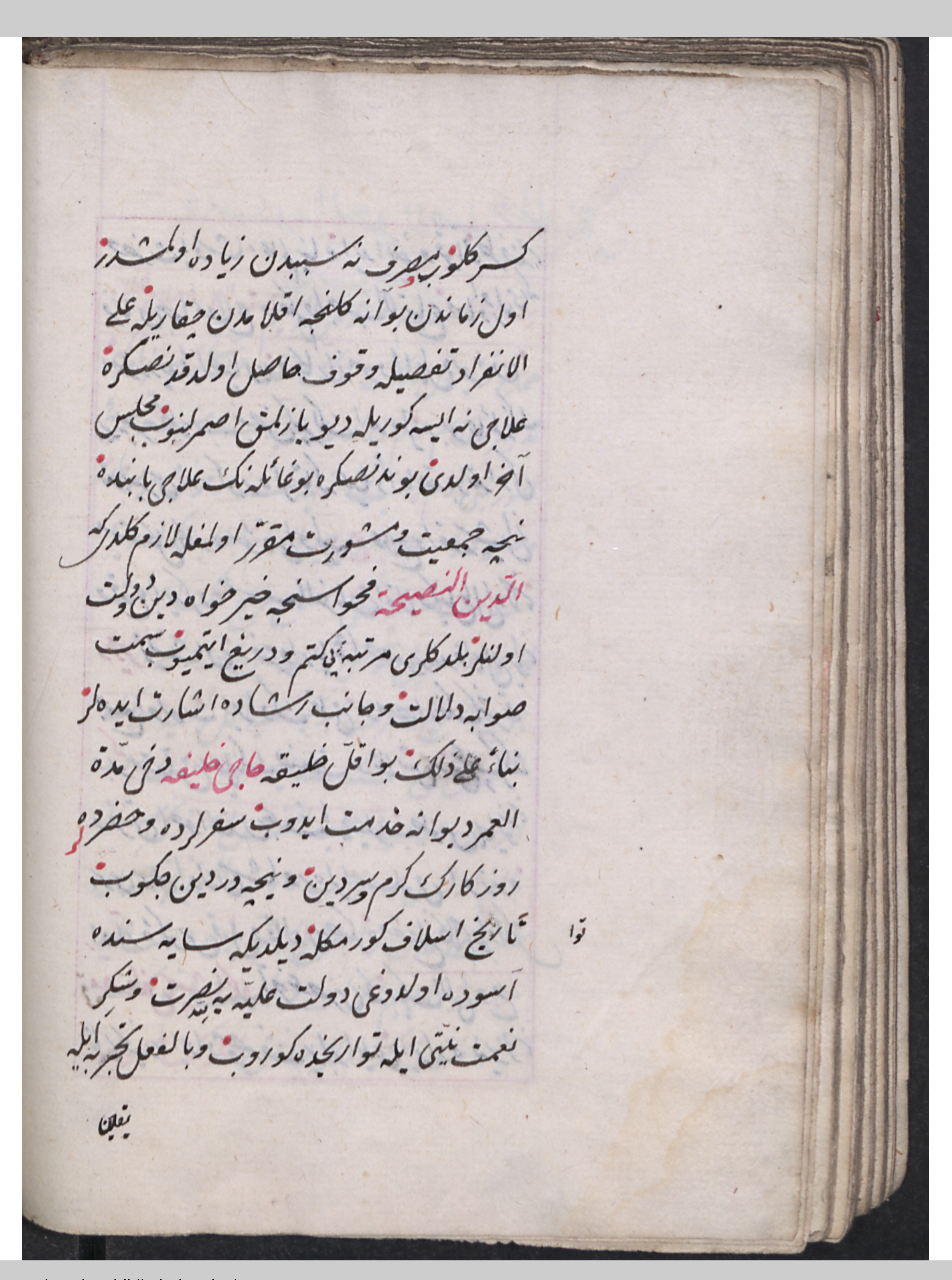
رسالهٔ بسم الله الرحمن الرحیم دستور العمل لاصلاح الخلل

حمد و ثنا اول مالک الملک تقدس وتعالیه سزادر که
تدبیر نظام عالم ارادت علیه سنه منوط و تسویهٔ
امور بنی آدم مشیت ازلیه سنه موقوف و مربوطدر
وصلوة وسلام اول خیر الانام جنابنه که ادویهٔ
سیاست شرعیه سی اصلاح مزاج ملک دولته
کافی و تعدیل قوای قواعد دین ملته وافیدر وبعد
چون تاریخ هجرت نبویه علیه اکمل التحیه بیک
التمش اوچ سنه سنه ایروب دولت روز
افزون عثمانیه اوچیوز التمش دوردنجی ساله
بالغ اولدی بر موجب عادت الهیه ومقتضای
طبیعت تمدن و اجتماع بشریه بو دولت علیه
مزاجنده علایم انحراف وطبیعت وقواسنده
آثار اختلاف کورنمکله بر ونق الملوک ملهمون

حضرت

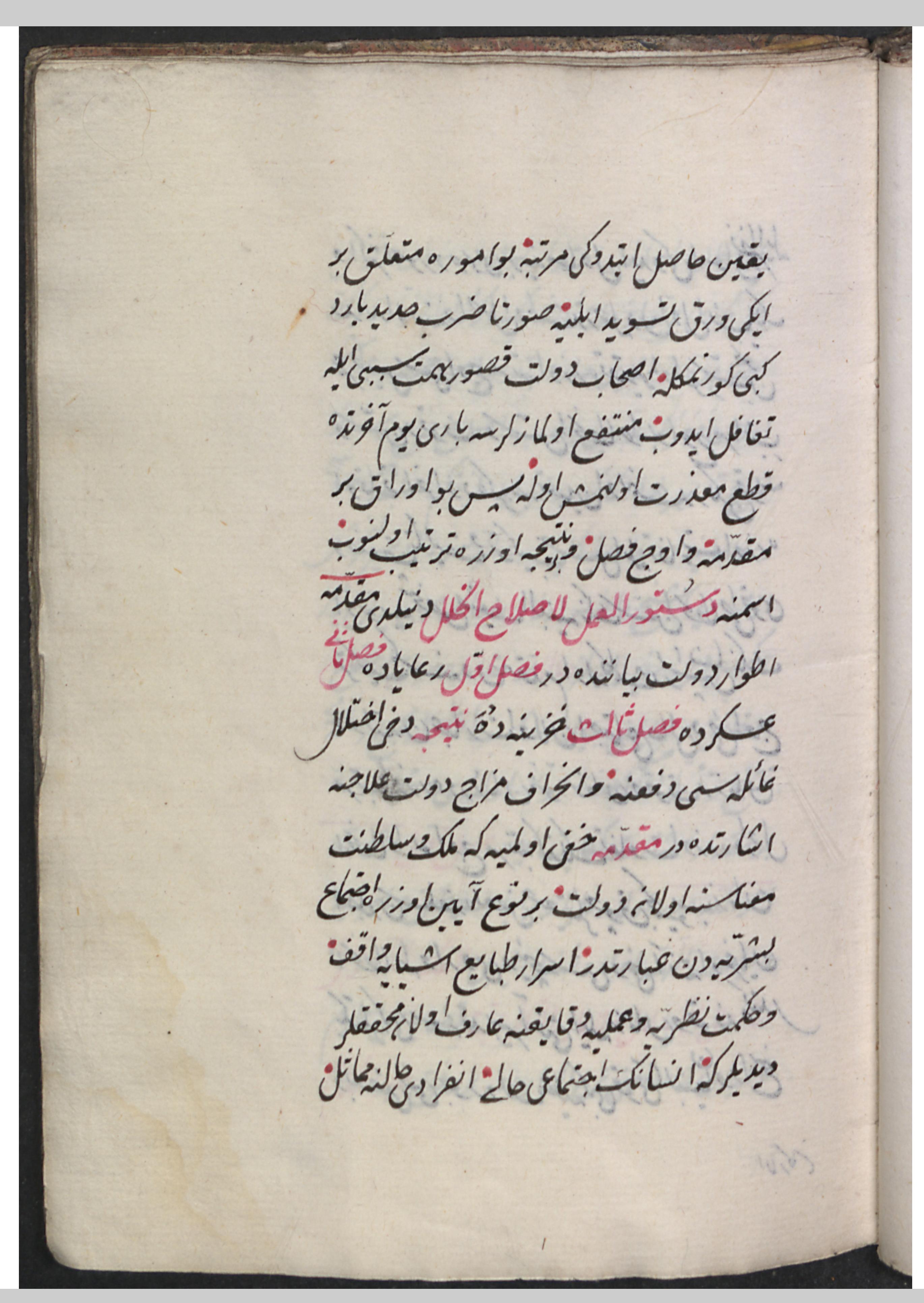

حضرت پادشاه عالم پناه ایده الله و قواه طرفندن
فرمان جهانمطاع و حکم واجب الاتباع صادر اولدیکه
امور دیده اعیان و کارآزموده اهل دیوان
بربیره کلوب نبض کیرلک ایده لر و بو عائله نک
تدبیری ندر کوره لر تا که عیاذا بالله بر تدارکی
مشکل کاره مؤدی اولمیه ع علاج واقعه پیش از
وقوع باید کرد حسب الفرمان اولا وکیل مال اولان
وزیر ذیشان دفتردار پاشا حضورنده اهل دیوان
جمع اولوب ایرادک قلتی و مصارفک کثرتی
و بونکه متعلق رعایانک ضعف و تلاشی سنی عسکرک
وفرتی احوالندن بحث اچیلوب جلوس همایوندن
برو بیلن اولان مشاوره لر اسلوبی اوزره
اداره کوس قیل وقالدن صکره مقطع کلام بو اولدیکه
مصطفی پاشانک آخر عصری که بیک اللی درت
تاریخیدر ایراد و مصرف برابر ایدی ایراده نه یوزدن

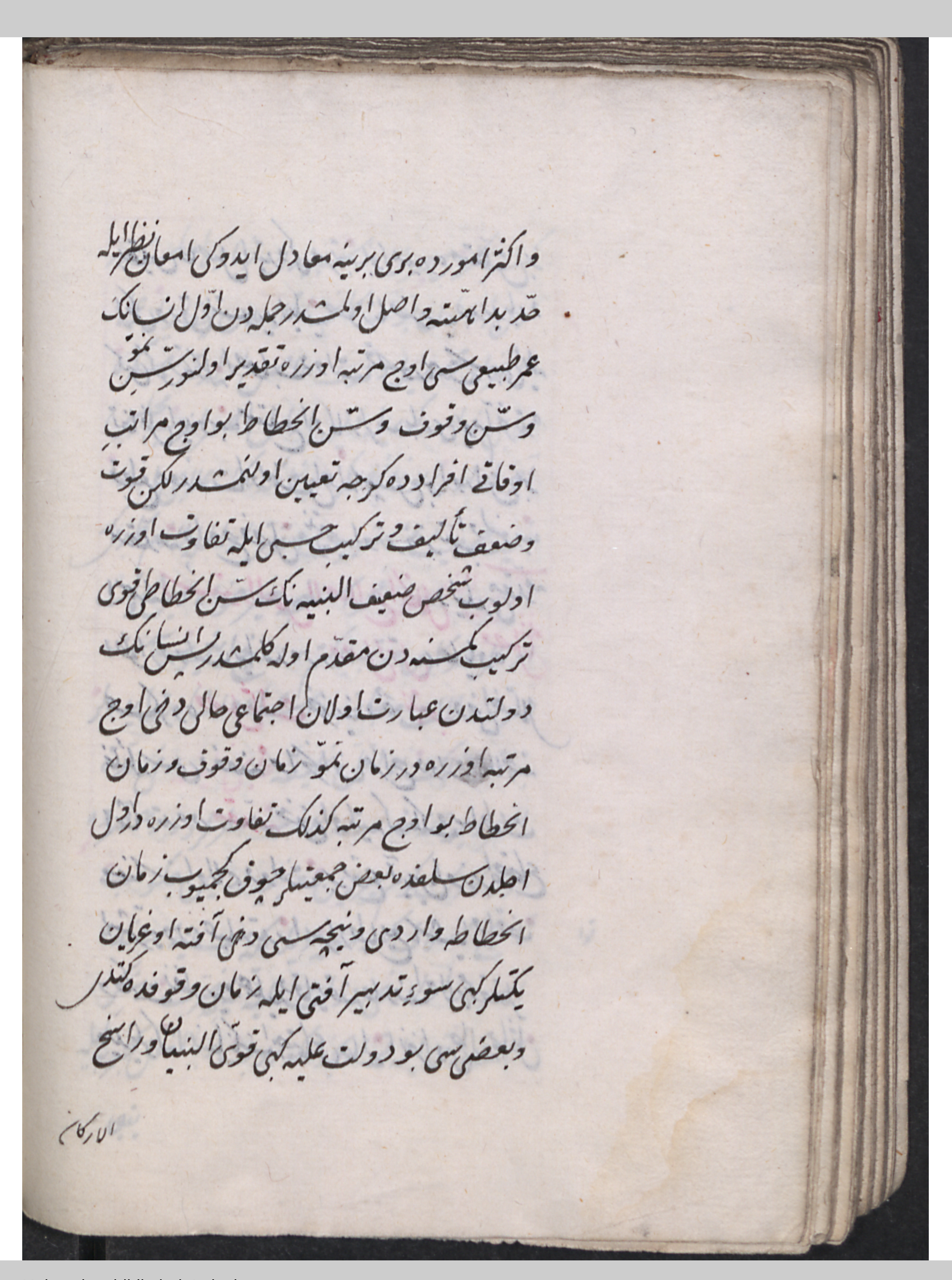

کسر کلوب مصرف نه نسبتدن زیاده اولمشدر
اول زماندن بو آنه کلنجه اقلامدن حفاریله علی
الانفراد تفصیله وخوف حاصل اولدقده نصکره
علاجی نه ایسه کوریله دیو بازلمق اصمرلنوب مجلس
آخر اولدی بوندنصکره بو غائله نك علاجی بابنده
نیچه جمعیت ومشورت مقرر اولمغله لازم کلدی که
الدین النصیحة فحواسنجه خیرخواه دین ودولت
اولنلر بلدکلری مرتبه یی کتم ودریغ ایتمیوب سمت
صوابه دلالت وجانب رشاده اشارت ایده لر
بناء على ذلك بو اقل خلیقه حاجی خلیفه دخی مدة
العمر دیوانه خدمت ایدوب سفرلرده وحضرده لر
روزکارك کرم وسردین ونیچه دردین چکوب
تاریخ اسلاف کورمکله دیلدیکه سایه سنده توا
آسوده اولدوغی دولت علیه یه نصرت وشکر
نعمت نیتی ایله توارخده کوروب وبالفعل تجربه ایله

يقلن

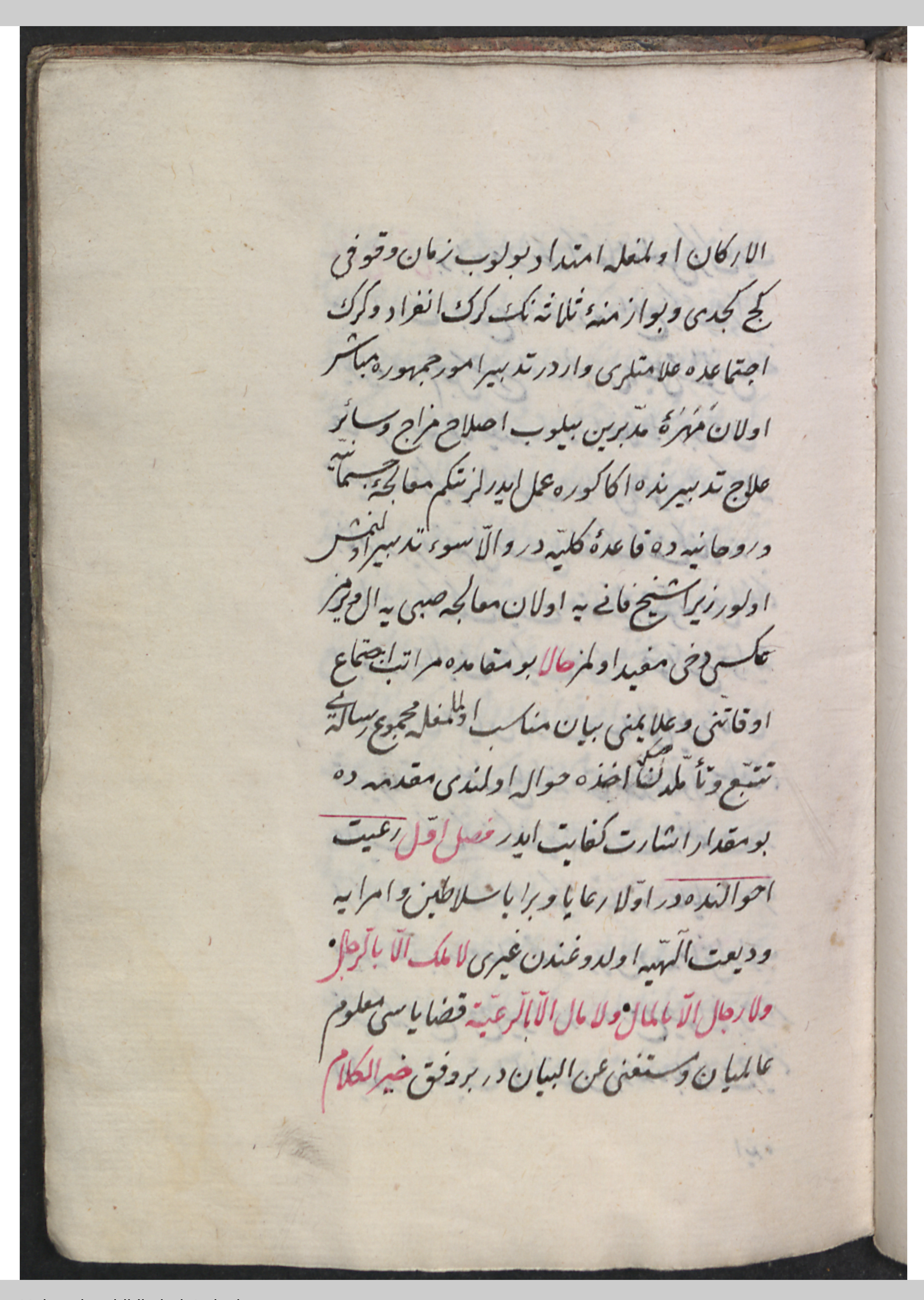

یقین حاصل ایتدوکی مرتبه بو اموره متعلق بر
ایکی ورق تسوید ایلینه صوکرا ضرب حدید بارد
کبی کورنمکله اصحاب دولت قصور همت سببی ایله
تغافل ایدوب منتفع اولمازلرسه باری یوم آخرتده
قطع معذرت اولنمش اوله پس بو اوراق بر
مقدمه و اوج فصل و بر نتیجه اوزره ترتیب اولنوب
اسمنه دستور العمل لاصلاح الخلل دینیلدی مقدمه
اطوار دولت بیاننده در فصل اول رعایاده فصل ثانی
عسکرده فصل ثالث خزینه ده نتیجه دخی اختلال
غائله سی دفعنه و انحراف مزاج دولت علاجنه
اشارتده در مقدمه مخفی اولمیه که ملک و سلطنت
معناسنه اولان دولت بر نوع آیین اوزره اجتماع
بشریه دن عبارتدر اسرار طبایع اشیایه واقف
و حکمت نظریه و عملیه دقایقنه عارف اولان محققلر
دیدیلر که انسانک اجتماعی حالی انفرادی حالنه مماثل

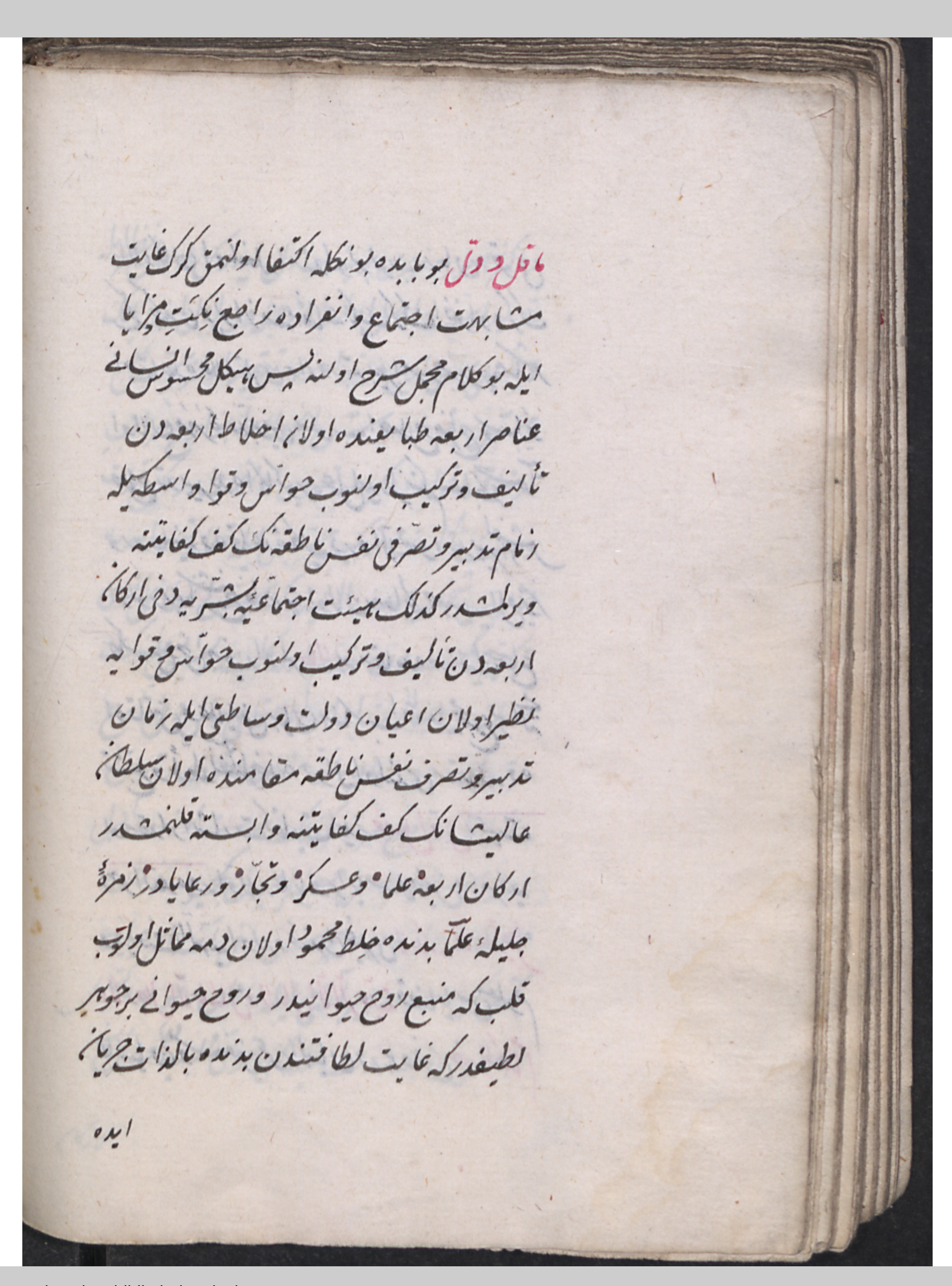
واکثر اموردە بری برینە معادل ایدوکی امعان نظر ایلە
حدّ بدایتە واصل اولمشدر جملەدن اوّل انسانڭ
عمر طبیعیسی اوج مرتبە اوزرە تقدیر اولنور سنّ نموّ
وسنّ وقوف وسنّ انحطاط بو اوج مراتب
اوقاتی افراددە گرچە تعیین اولنمشدر لکن قوت
وضعف تألیف وترکیب حسبی ایلە تفاوت اوزرە
اولوب شخص ضعیف البنیەنڭ سنّ انحطاطی قوی
ترکیب کمسنەدن مقدّم اولە گلمشدر پس انسانڭ
دولتدن عبارت اولان اجتماعی حالی دخی اوج
مرتبە اوزرە در زمان نموّ زمان وقوف و زمان
انحطاط بو اوج مرتبە کذلك تفاوت اوزرە دار دول
اجلدن سلفدە بعض جمعیتلر حیوف کچمیوب زمان
انحطاطە واردی ونتیجەسی دخی آفتە اوغرایان
یکتیلر گبی سوء تدبیر آفتی ایلە زمان وقوفدە گیتدی
وبعضیسی بو دولت علیە گبی قوی البنیان وراسخ

الارکان

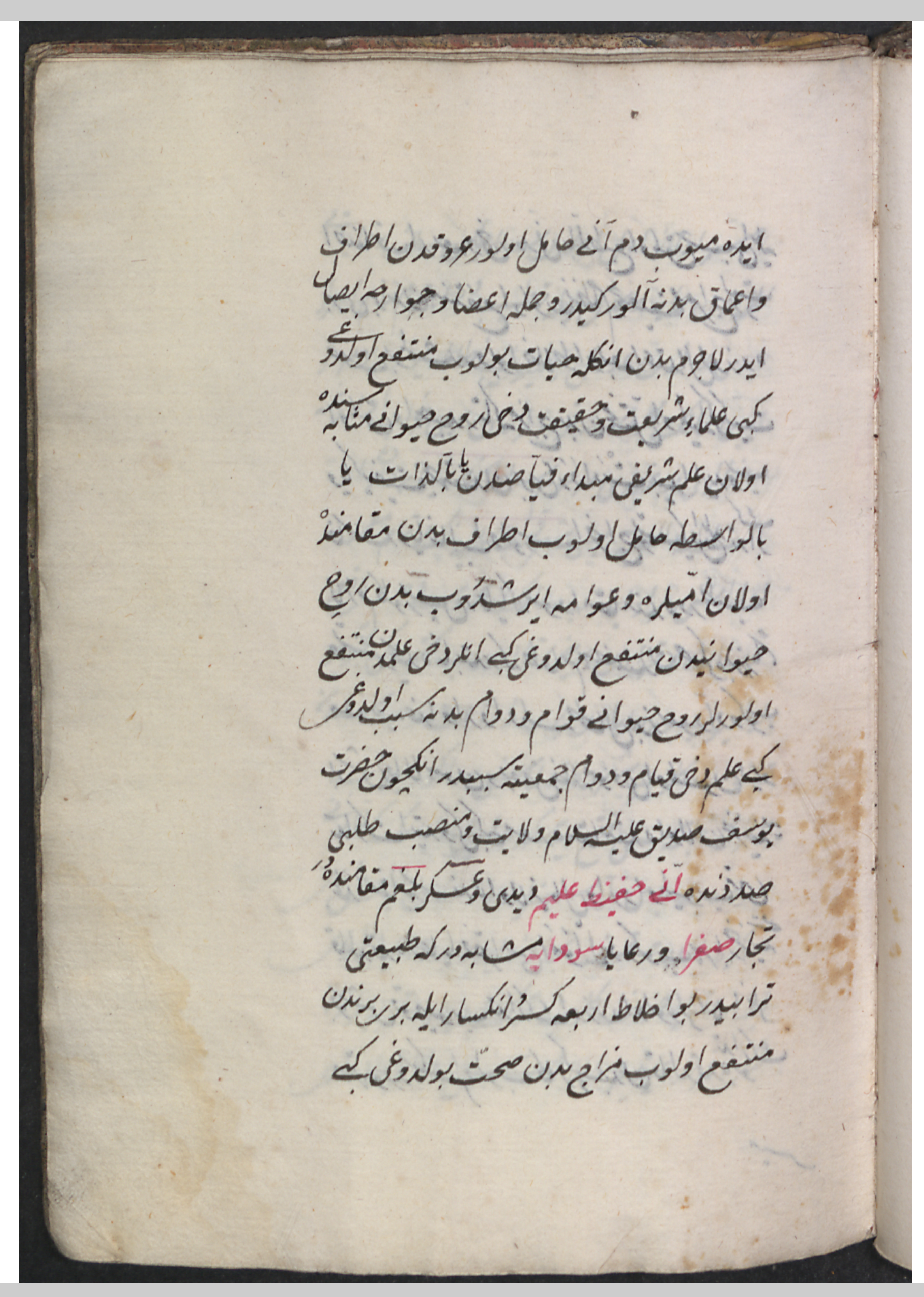

الارکان اولمغله امتداد بولوب زمان وقوعی
کلجکدی وبوازمنهٔ ثلاثه نک کرک انفراد وکرک
اجتماعده علامتلری وار در تدبیر امور جمهوره مباشر
اولان مَهَرهٔ مدبّرین بیلوب اصلاح مزاج وسائر
علاج تدبیرنده اکا کوره عمل ایدرلر نتکم معالجهٔ جسمانیه
وروحانیه ده قاعدهٔ کلیّه در والّا سوء تدبیر اولنمش
اولور زیرا شیخ فانی یه اولان معالجه صبی یه اولمز
تمکسی دخی مفید اولمز حالا بو مقامده مراتب اجتماع
اوقاتنی وعلامتنی بیان مناسب اولمغله مجموع رساله‌یی
تتبّع وتأمّلدن اخذه حواله اولندی مقدمه ده
بو مقدار اشارت کفایت ایدر فصل اوّل رعیت
احوالنده در اوّلا رعایا وبرایا سلاطین وامرایه
ودیعت الٰهیه اولدوغندن غیری لا ملک الّا بالرجال
ولا رجال الّا بالمال ولا مال الّا بالرعیّة قضایاسی معلوم
عالمیان ومستغنی عن البیان در بر وفق خیر الکلام

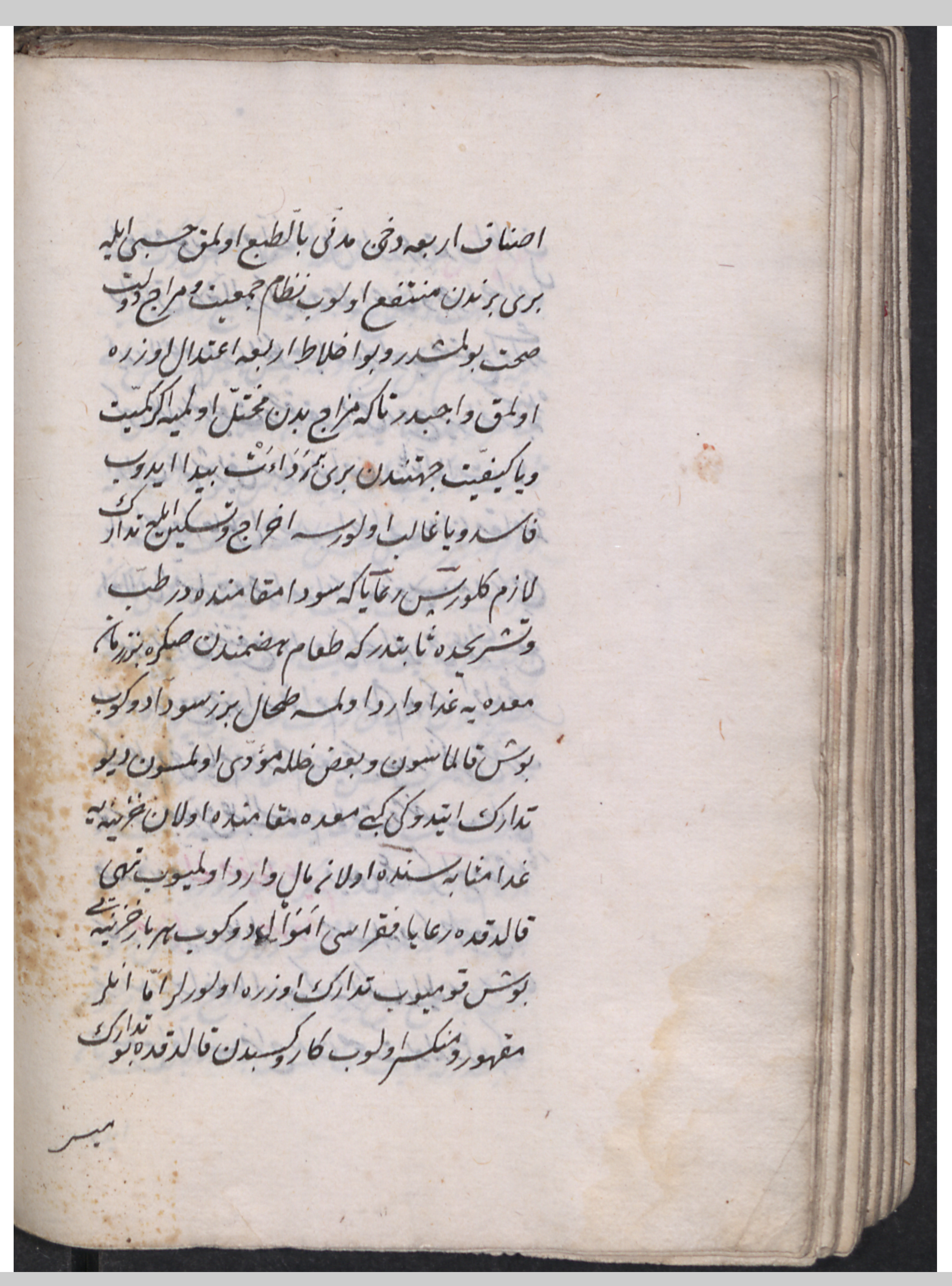
١٦٠

ماثل ودل بو بابده بو نكله اكتفا اولنمق كرك غايت
مشابهت اجتماع وانفراده راجع نكتهٔ مزايا
ايله بو كلام مجمل شرح اولنه پس هيكل محسوس انسانی
عناصر اربعه طبايعنده اولان اخلاط اربعه دن
تأليف وتركيب اولنوب حواس وقوا واسطه سيله
زمام تدبير وتصرفی نفس ناطقه نك كف كفايتنه
ويرلمشدر كذلك هيئت اجتماعيهٔ بشريه دخی اركان
اربعه دن تأليف وتركيب اولنوب حواس وقوايه
نظير اولان اعيان دولت وساطتی ايله زمان
تدبير وتصرف نفس ناطقه مقامنده اولان سلطان
عاليشانك كف كفايتنه وابسته قلنمشدر
اركان اربعه علما ° وعسكر ° وتجار ° ورعايادر زمرهٔ
جليلهٔ علما بدنده خلط محموده اولان دمه مماثل اولوب
قلب كه منبع روح حيوانيدر وروح حيوانی بر جوهر
لطيفدر كه غايت لطافتندن بدنده بالذات جريان

ايده

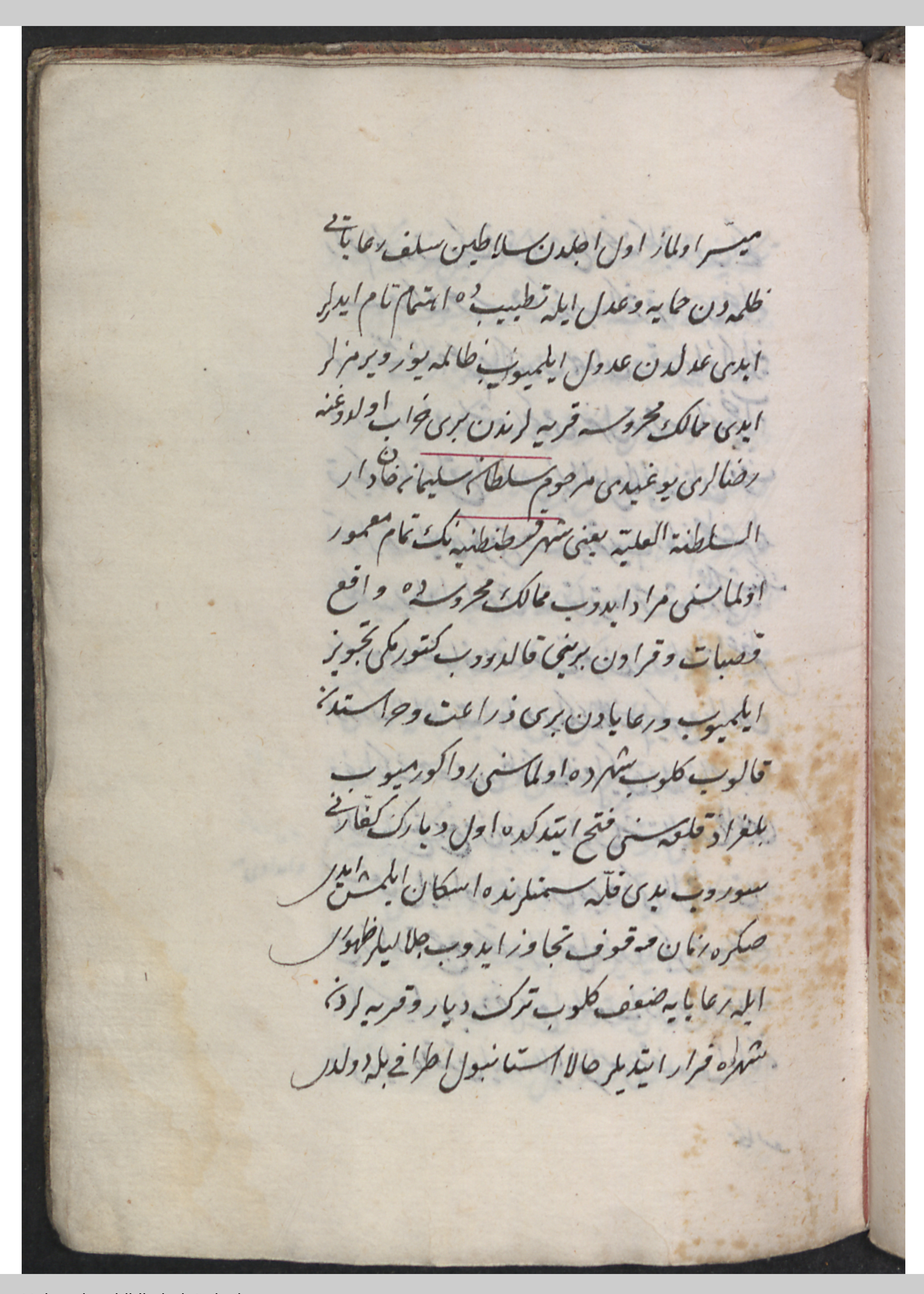

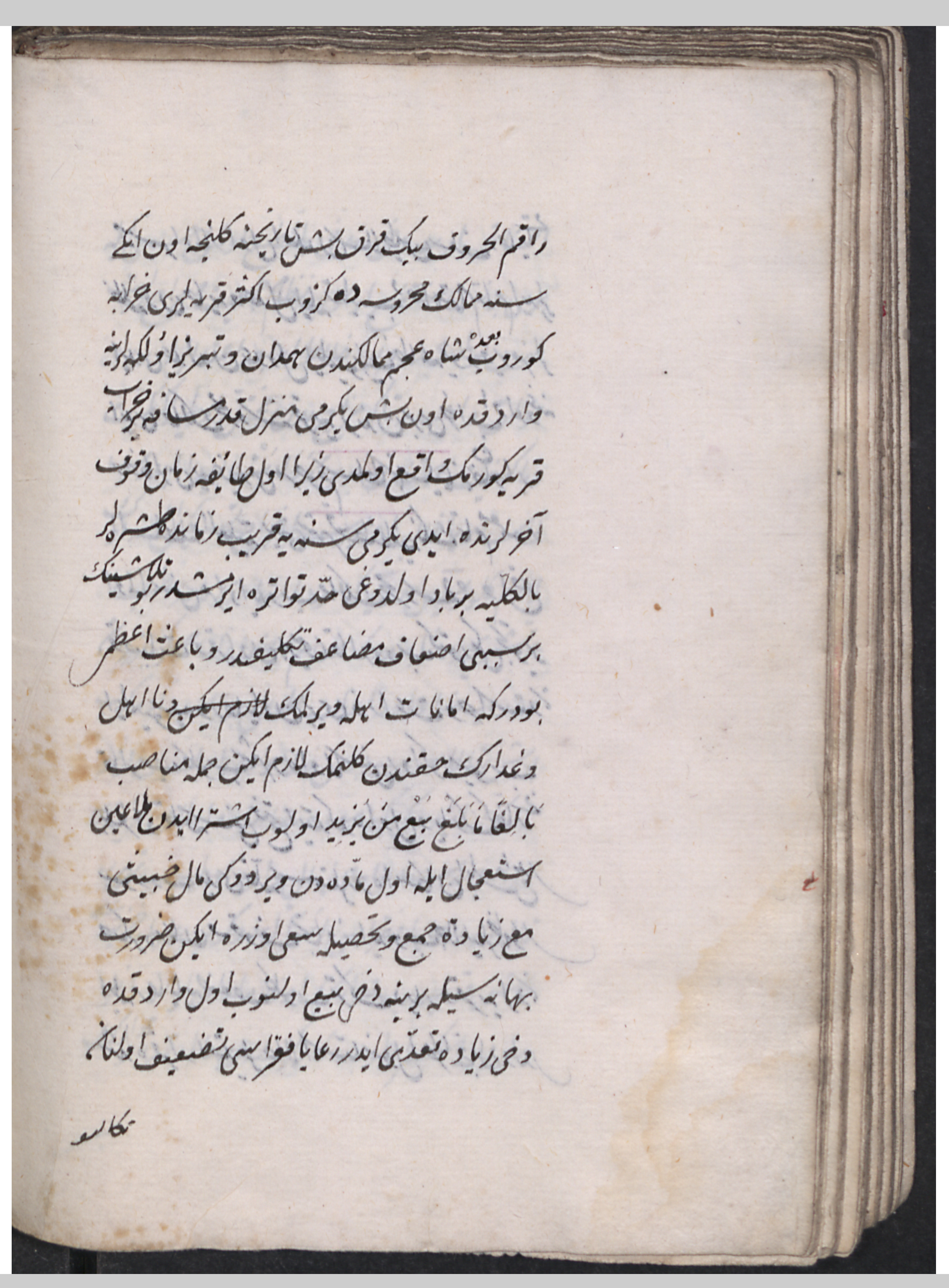
ایده میوب دم آنی حامل اولور عروقدن اطراف
واعماق بدنه آلور کیدر و جمله اعضا و جوارحه ایصال
ایدر لاجرم بدن انکله حیات بولوب منتفع اولدوغی
کبی علماء شریعت و حقیقت دخی روح حیوانی متابه سنده
اولان علم شریف مبداء فیاضدن یا بالذات یا
بالواسطه حامل اولوب اطراف بدن مقامنده
اولان امیلره و عوامه ایرشدروب بدن روح
حیوانیدن منتفع اولدوغی کبی انلر دخی علمدن منتفع
اولورلر روح حیوانی قوام و دوام بدنه سبب اولدوغی
کبی علم دخی قیام و دوام جمعیته سببدر انکیچون حضرت
یوسف صدیق علیه السلام ولایت و منصب طلبی
صددنده انی حفیظ علیم دیدی و عسکر بلغم مقامنده در
تجار صفرا و رعایا سوداییه مشابه در که طبیعتی
ترابیدر بو اخلاط اربعه کسر و انکسار ایله بربرندن
منتفع اولوب مزاج بدن صحت بولدوغی کبی

اصناف اربعه دخی مدنی بالطبع اولمق حسبیله
بری برندن منتفع اولوب نظام جمعیت و مزاج دولت
صحت بولمشدر و بو اخلاط اربعه اعتدال اوزره
اولمق واجبدر تاکه مزاج بدن مختل اولمیه اکر کمیت
ویا کیفیت جهتندن بری بر زیادت بیدا ایدوب
فاسد ویا غالب اولورسه اخراج و تسکین ایله تدارک
لازم کلور نیتکیم رعایا که سودا مقامنده در طب
و تشریحده ثابتدر که طعام هضمندن صکره بر زمان
معده یه غدا وارد اولمسه طحال برز سودا دوکوب
بوشن قالماسون و بعض خلله مؤدی اولمسون دیو
تدارک ایتدوکی کبی معده مقامنده اولان خزینه یه
غدا منابه سنده اولان مال وارد اولمیوب تهی
قالدقده رعایا فقراسی اموال ایدوکوب بهر بار خزینه یی
بوشن قومیوب تدارک اوزره اولورلر اما انلر
مقهور و منکسر اولوب کار کسبدن قالدقده بو تدارک

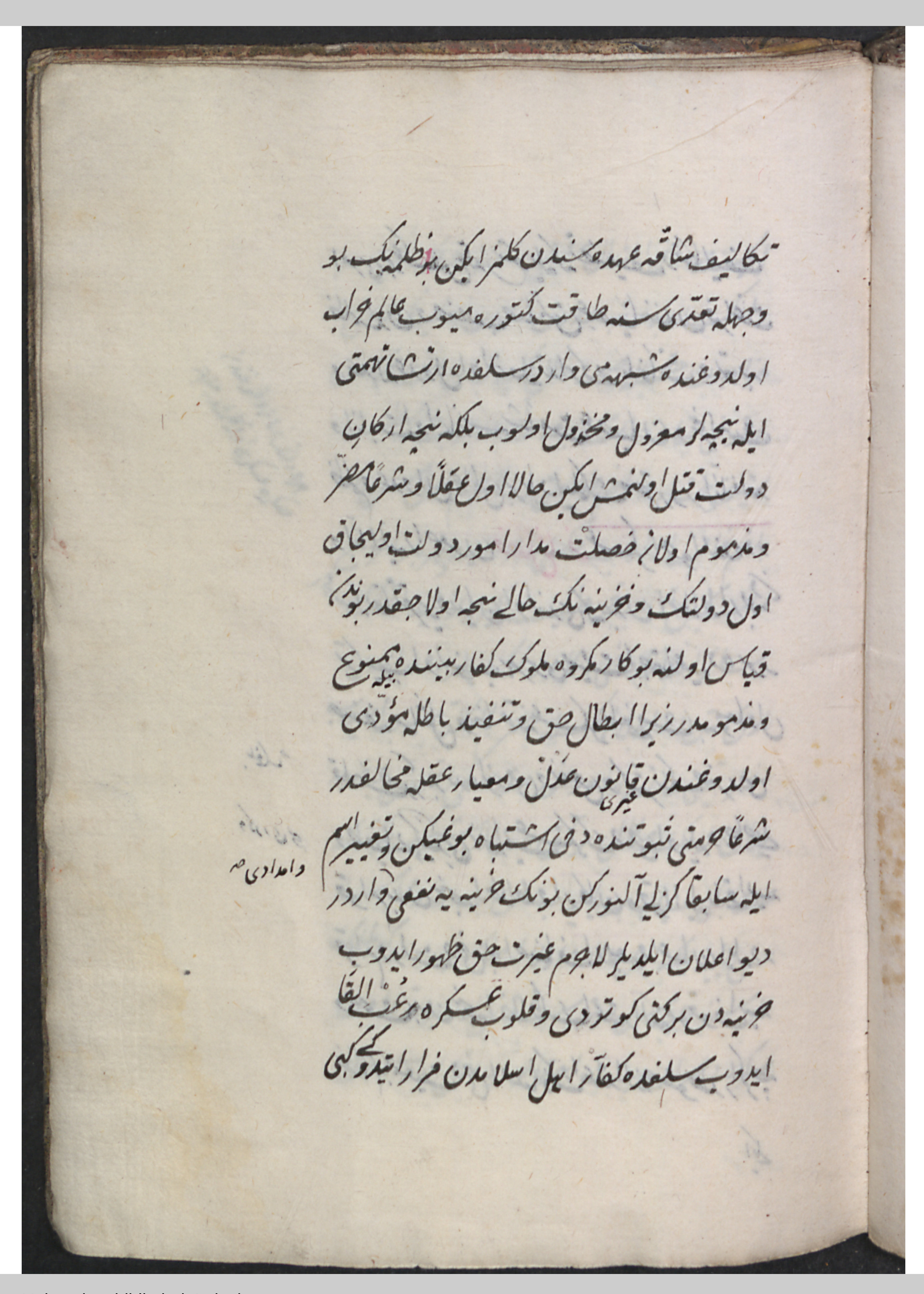
هیس

میسر اولماز اول اجلدن سلاطین سلف رعایایی
ظلمه‌دن حمایه و عدل ایله تطییبده اهتمام تام ایدرلر
ایدی عدلدن عدول ایلمیوب ظالمه یوز ویرمزلر
ایدی ممالک محروسه قریه‌لرندن بری خراب اولدوغنه
رضالری یوغیدی مرحوم سلطان سلیمان خان دار
السلطنة العلیه یعنی شهر قسطنطنیه‌نک تمام معمور
اولماسنی مراد ایدوب ممالک محروسه‌ده واقع
قصبات و قرادن برینی قالدروب کتورمکی تجویز
ایلمیوب و رعایادن بری زراعت و حراثتدن
قالوب کلوب شهرده اولماسنی رواکورمیوب
بلغراد قلعه‌سنی فتح ایتدکده اول دیارک کفارنی
سوروب یدی قلّه سمتلرنده اسکان ایلمش ایدی
صکره زمان حقوقه تجاوز ایدوب جلالیلر ظهوری
ایله رعایایه ضعف کلوب ترک دیار و قریه‌لردن
شهرلره فرار ایتدیلر حالا استانبول اطرافی بله دولدی

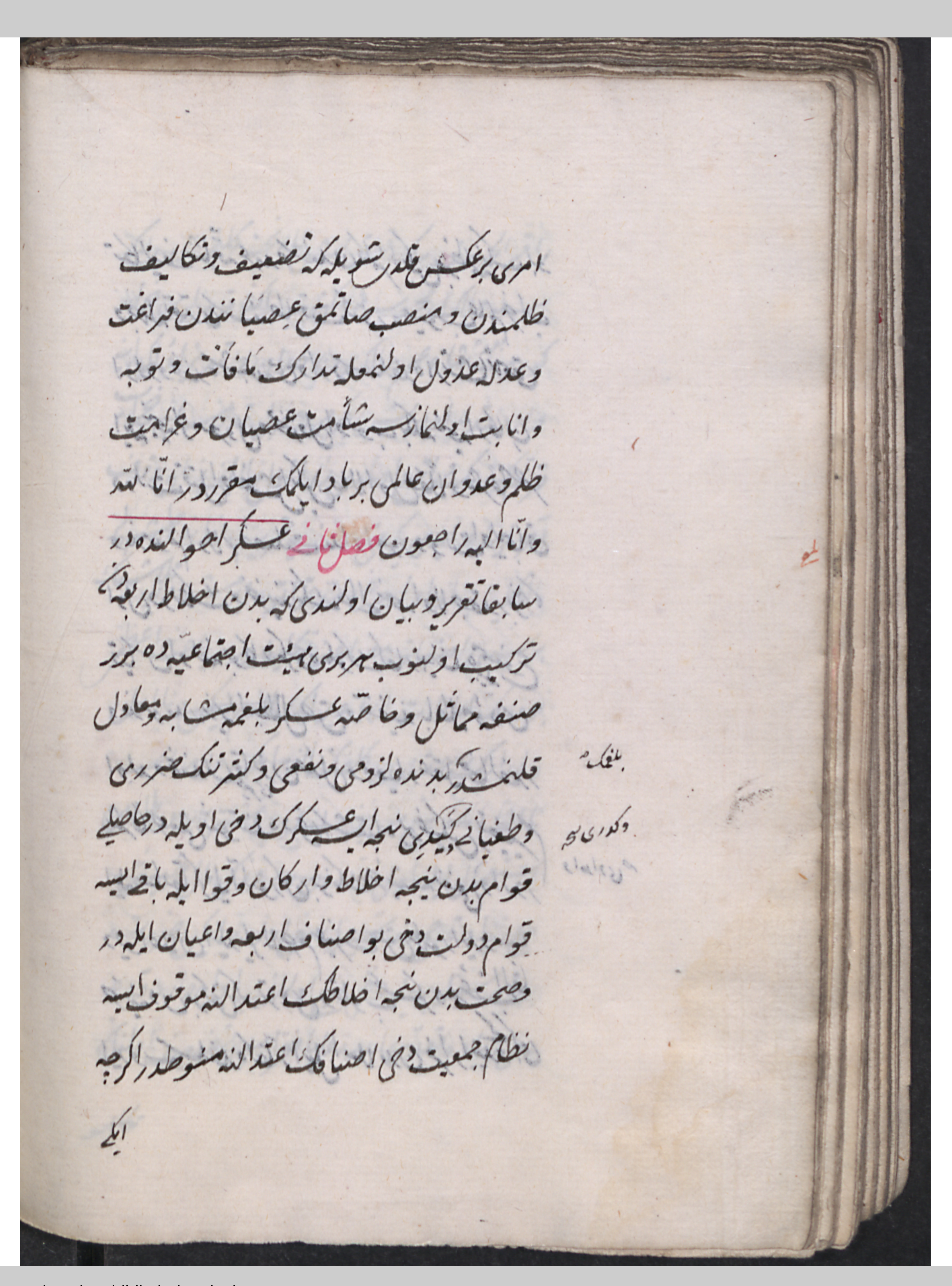

راقم الحروف بيك قرق بش تاريخنه كلنجه اون ايكى
سنه ممالك محروسه ده كزوب اكثر قريه لرى خرابه
كوروب بعده شاه عجم ممالكندن همدان و تبريز و الكه لرينه
وارد قده اون بش يكرمى منزل قدر مسافه ده خراب
قريه كورمك اتفاع اولمدى زيرا اول طائفه زمان وقوف
آخرلرنده ايدى يكرمى سنه يه قريب زمانده حشره لر
بالكليه برباد اولدوغى حد تواتره ايرشدى بونلرك تشتيتنك
بر سببى اضعاف مضاعف تكليفدر و باعث اعظم
بودركه امانات اهله ويرلمك ~~لازم ايكن~~ دنا اهل
و نعداركه حقندن كلنمك لازم ايكن جمله مناصب
بالتقا ما بلغ بيع من يزيد اولوب اشترا ايدن طامعين
استعجال ايله اول ماده دن ويردوكى مال خبيثى
مع زياده جمع و تحصيله سعى اوزره ايكن ضرورت
بهانه سيله برينه دخى بيع اولنوب اول وارد قده
دخى زياده تعدى ايدر رعايا فقراسنى تضعيف اولنمه

تكاليف

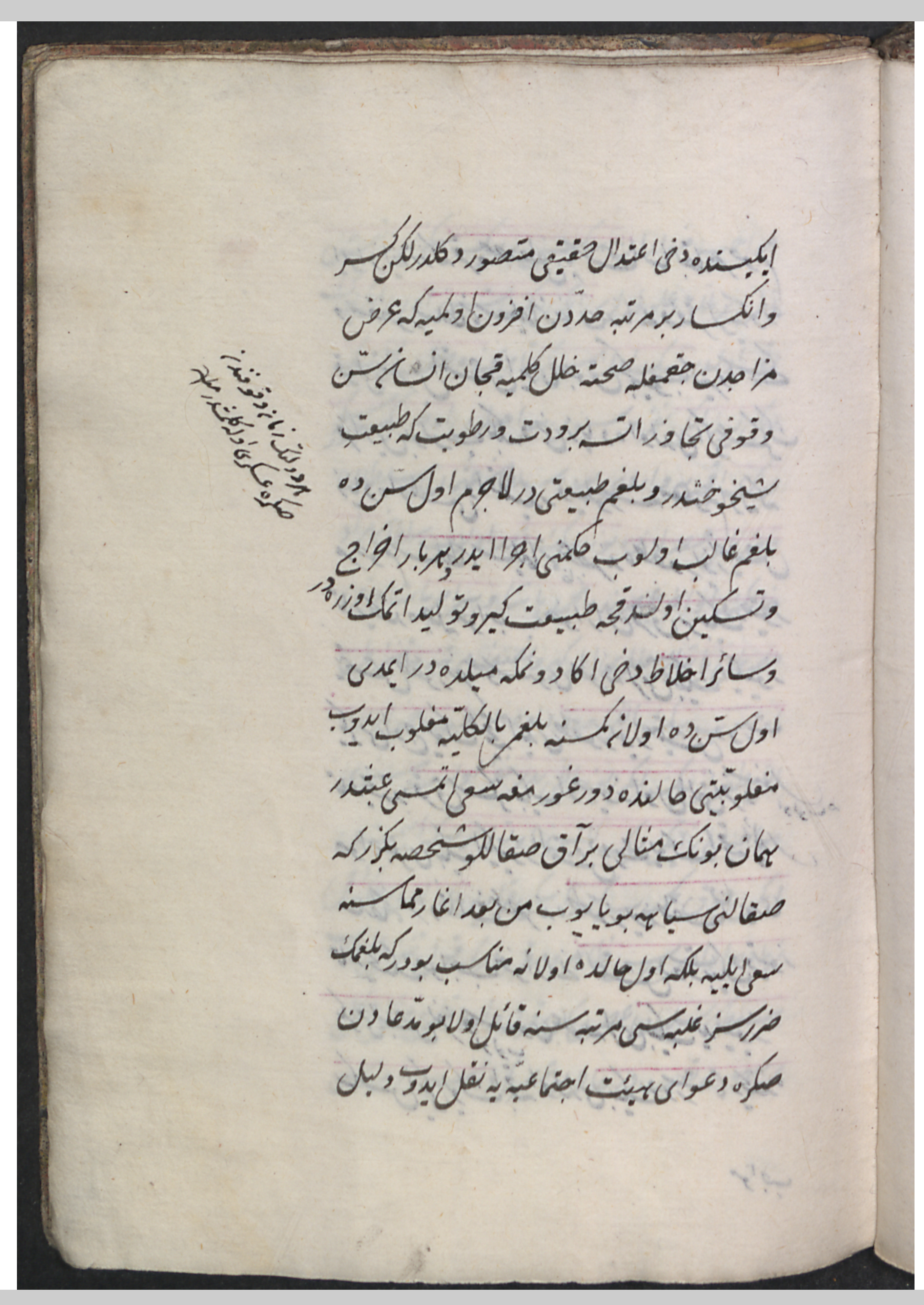

تکالیف شاقه عهده‌سندن کلمز ایکن بو ظلمه‌نک بو
وجهله تعدی‌سنه طاقت گتوره میوب عالم خراب
اولدوغنده شبهه‌می وار درسلفده ارشا تهمتی
ایله نیجه‌لر معزول ومخذول اولوب بلکه نیجه ارکان
دولت قتل اولنمش ایکن حالا اول عقلاً وشرعاً
ومذموم اولان خصلت مدار امور دولت اولیجاق
اول دولتک وخزینه‌نک حالی نیجه اولاجقدر بوندن
قیاس اولنه بو کار مکروه ملوک کفار بیننده بیله ممنوع
ومذمومدر زیرا ابطال حق وتنفیذ باطله مؤدی
اولدوغندن قانون غیرتا عدل ومعیار عقله مخالفدر
شرعاً حرمتی ثبوتنده دخی اشتباه یوغیکن وتغییر اسم
ایله سابقا گزلی آلنورکن بونک خزینه‌یه نفعی واردر وامدادی صح
دیو اعلان ایلدیلر لاجرم غیرت حق ظهور ایدوب
خزینه‌دن برکتی گوتردی وقلوب عسکره رعب القا
ایدوب سلفده کفار اهل اسلامدن فرار ایتدوکی

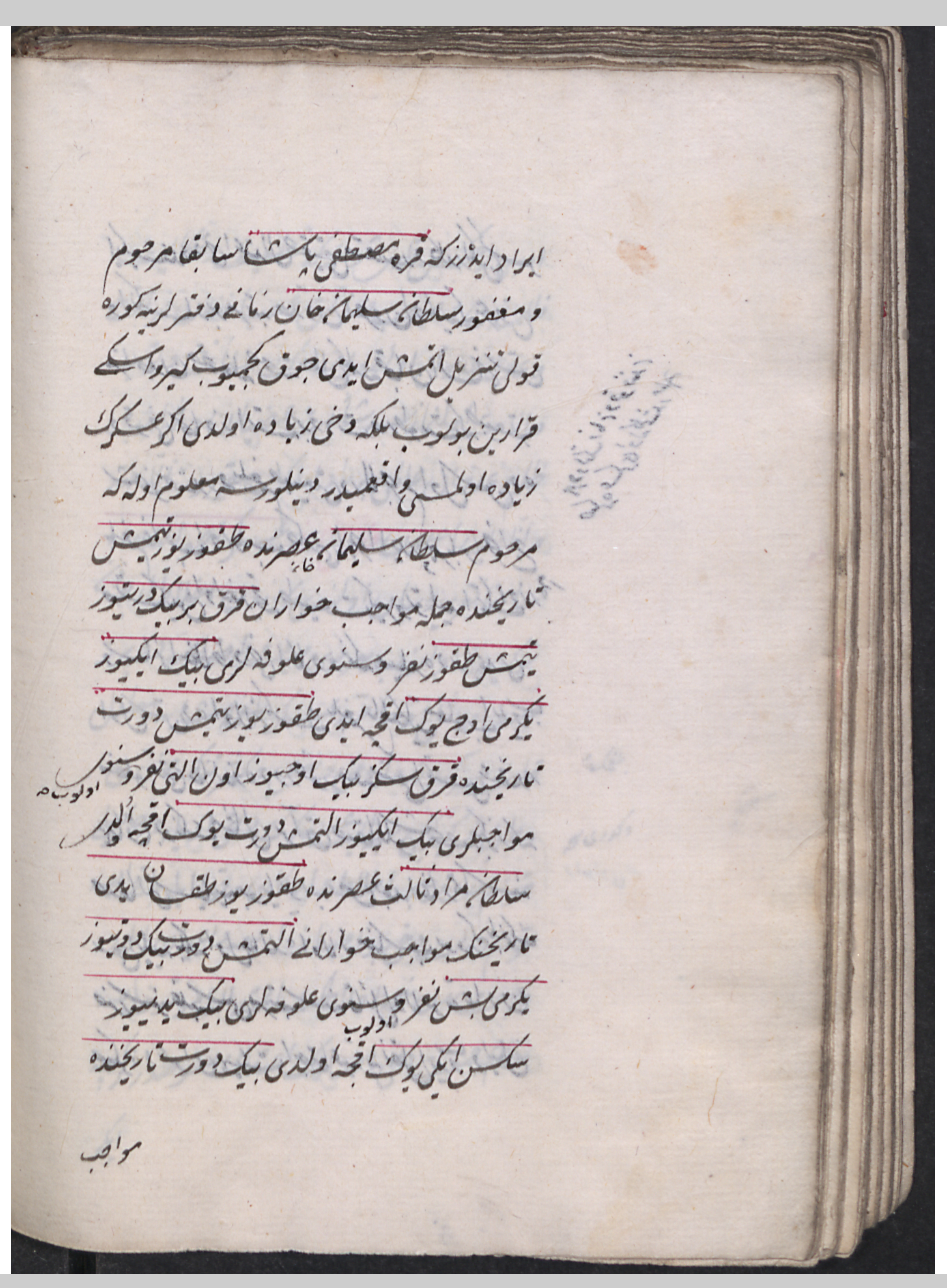
امری برعکس قلدن شویله که تضعیف وتکالیف
ظلمندن ومنصب صاتمق عصیانندن فراغت
وعدله عدول اولنمغله تدارک ما فات وتوبه
وانابت اولنمازسه شآمت عصیان وغرابت
ظلم وعدوان عالمی برباد ایلمک مقرردر انا لله
وانا الیه راجعون فصل ثانی عسکر احوالنده در
سابقا تقریر وبیان اولندی که بدن اخلاط اربعه دن
ترکیب اولنوب هر بری هیئت اجتماعیه ده بر بر
صنفه مماثل وخاصه عسکر بلغمه مشابه ومعادل
قلنمشدر بدنده لزومی ونفعی وکثرتنک ضرری بلغمک ده
وطغیانی دکیدی نیجه ایسه عسکرک دخی اویله درحاصلی وکذا نیجه
قوام بدن نیجه اخلاط وارکان وقوا ایله باقی ایسه
قوام دولت دخی بو اصناف اربعه واعیان ایله در
وصحت بدن نیجه اخلاطک اعتدالنه موقوف ایسه
نظام جمعیت دخی اصنافک اعتدالنه منوطدر اگرچه

ایکی

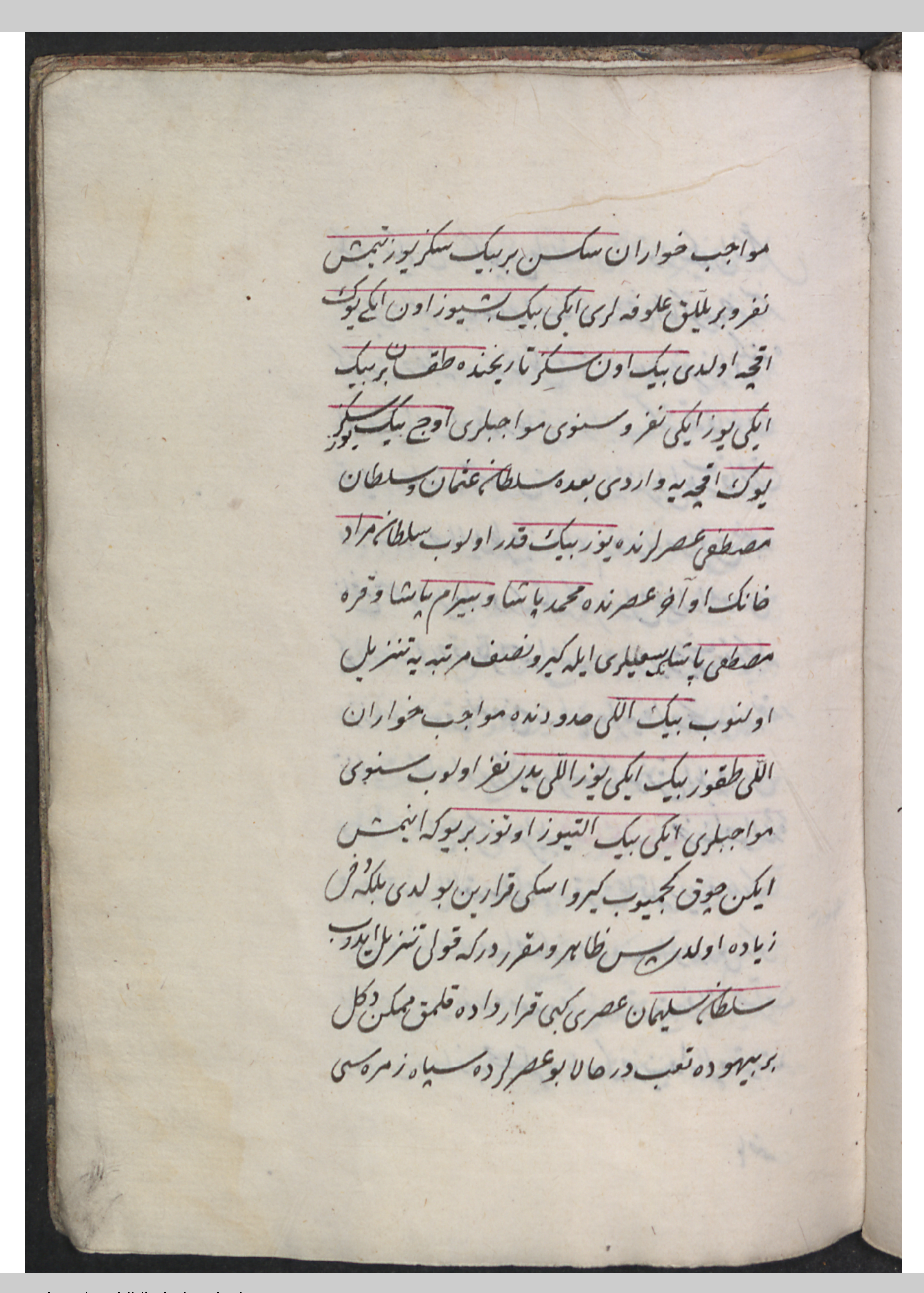
ایکیسنده دخی اعتدال حقیقی متصور دکلدر لکن بسر
وانکسار بر مرتبه حددن افزون اولمیه که عرض
مزاجدن جقمغله صحته خلل کلمیه قجان انسان سن
وقوفی تجاوز اتسه برودت ورطوبت که طبیعت
شیخوختدر وبلغم طبیعتیدر لاجرم اول سن ده
بلغم غالب اولوب حکمنی اجرا ایدر بهر بار اخراج
وتسکین اولندقجه طبیعت کیرو تولید اتمک اوزره در
وسائر اخلاط دخی اکا دونمکه میلده در ایمدی
اول سن ده اولان کمسنه بلغم بالکلیه مغلوب ایدوب
مغلوبیتی حالنده دورغور منعه سعی اتمسی عبثدر
همان بونک مثالی بر آق صقاللو شخصه بکزر که
صقالنی سیاهه بویایوب من بعد اغارمماسنه
سعی ایلیه بلکه اول حالده اولانه مناسب بودر که بلغمک
ضررسز غلبه سی مرتبه سنه قائل اولا بو مدعادن
صکره دعوای هیئت اجتماعیه یه نقل ایدوب دلیل

حرارتلری ایا زوقفنه
صکره یکری اولدقلرندن صکره

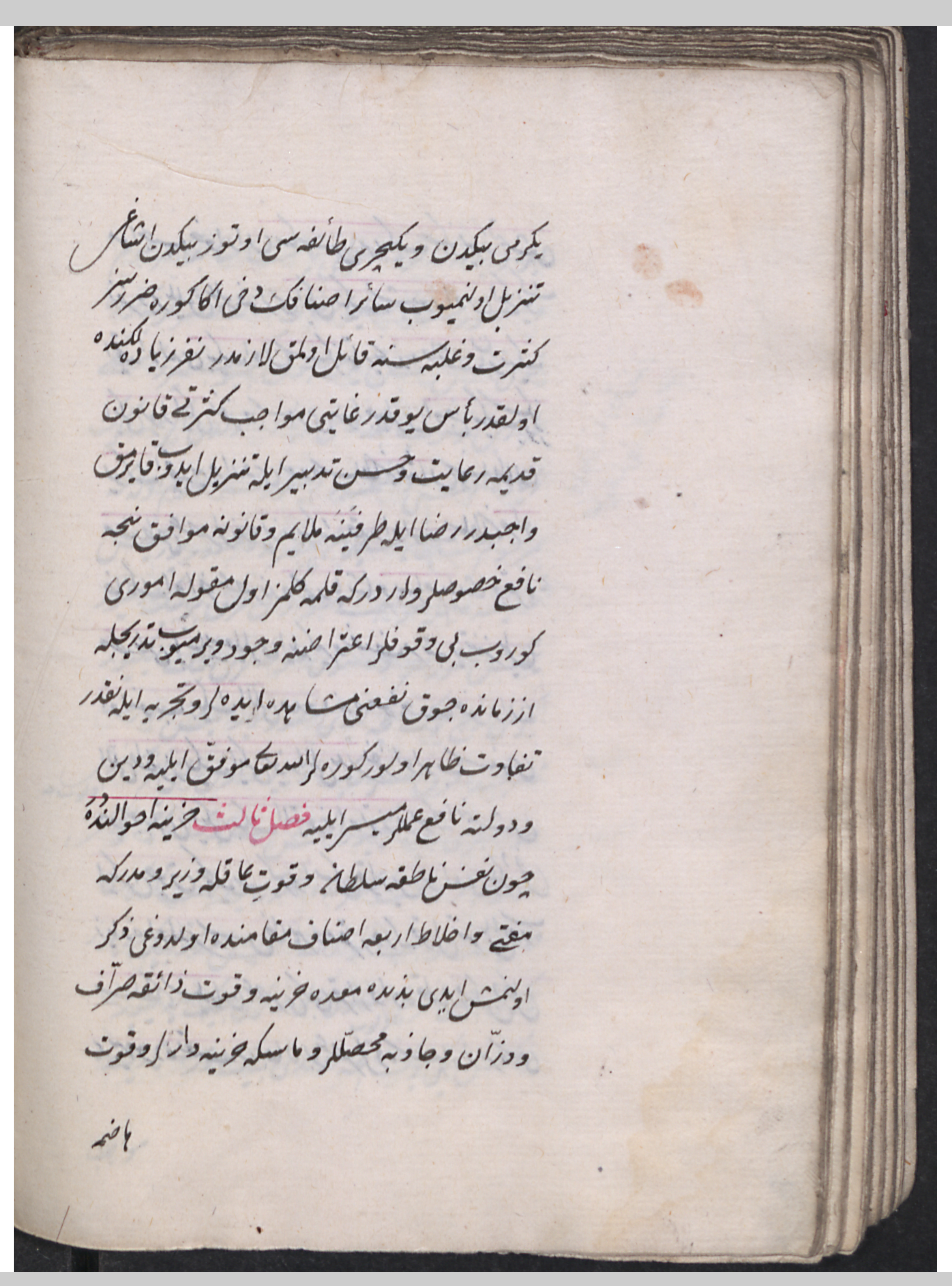

ایراد ایدرز که قره مصطفی پاشا سابقا مرحوم
و مغفور سلطان سلیمان خان زمانیده دفترلرینه کوره
قول نفرینك التمش ایدی چوق کچمیوب کیرو اسکی
قرارین بولیوب بلکه دخی زیاده اولدی اکر عسکرك
زیاده اولمسی واقع ایسه دینلورسه معلوم اوله که
مرحوم سلطان سلیمان [خان] عصرنده طقوز یوز تمیش
تاریخنده جمله مواجب خواران قرق بر بیك درتیوز
یتمش طقوز نفر وسنوی علوفه لری بیك ایکیوز
یکرمی اوچ یوك اقچه ایدی طقوز یوز یتمیش درت
تاریخنده قرق سکز بیك اوچیوز اون التی نفر وسنوی [اولوب]
مواجبلری بیك ایکیوز التمش درت یوك اقچه اولدی
سلطان مراد ثالث عصرنده طقوز یوز طقسان ایدی
تاریخنده مواجب خوارانی التمش درت بیك درتیوز
یکرمی بش نفر وسنوی علوفه لری بیك یدیتیوز
سکسن ایکی یوك اقچه [اولوب] اولدی بیك درت تاریخنده

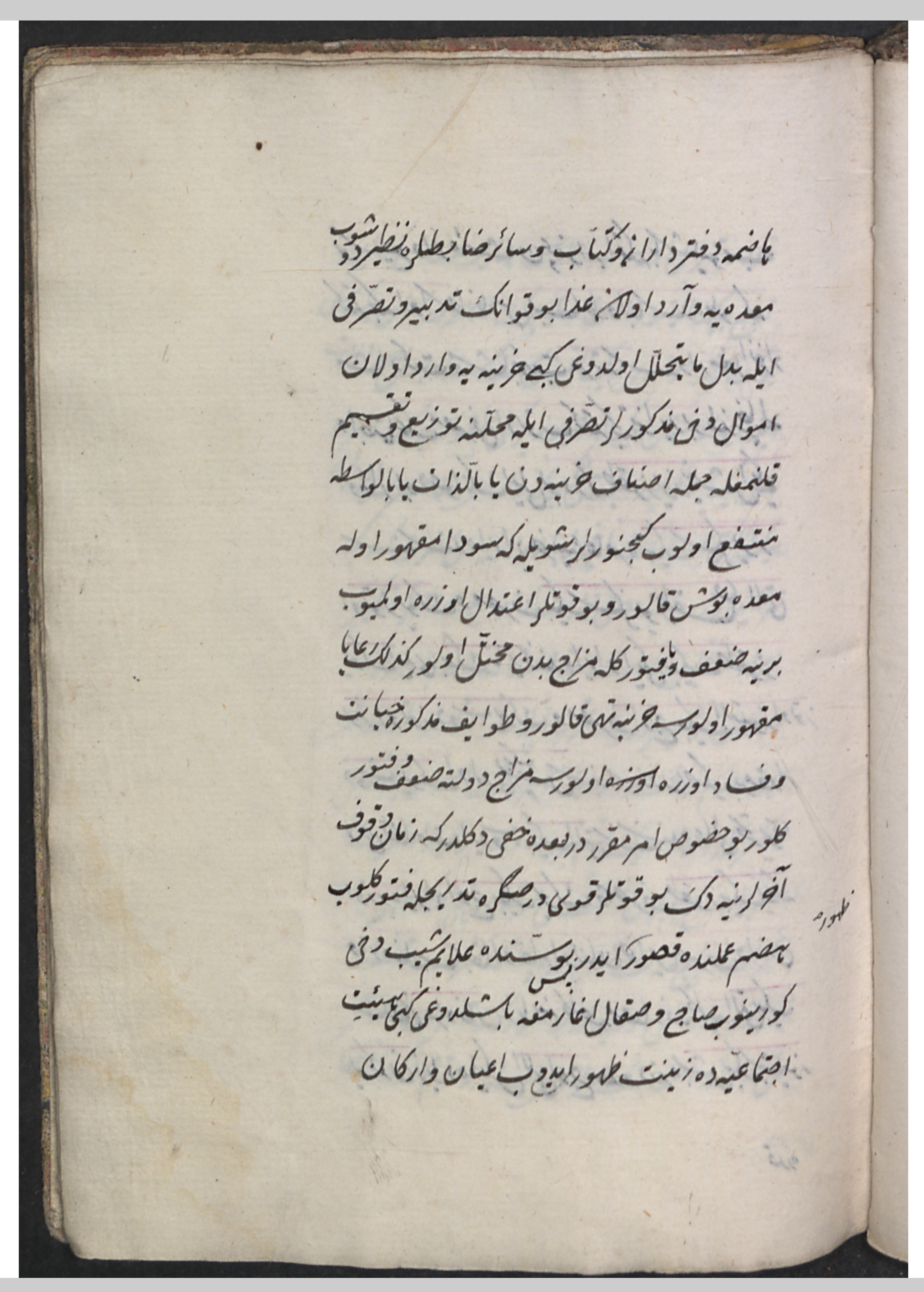
مواجب

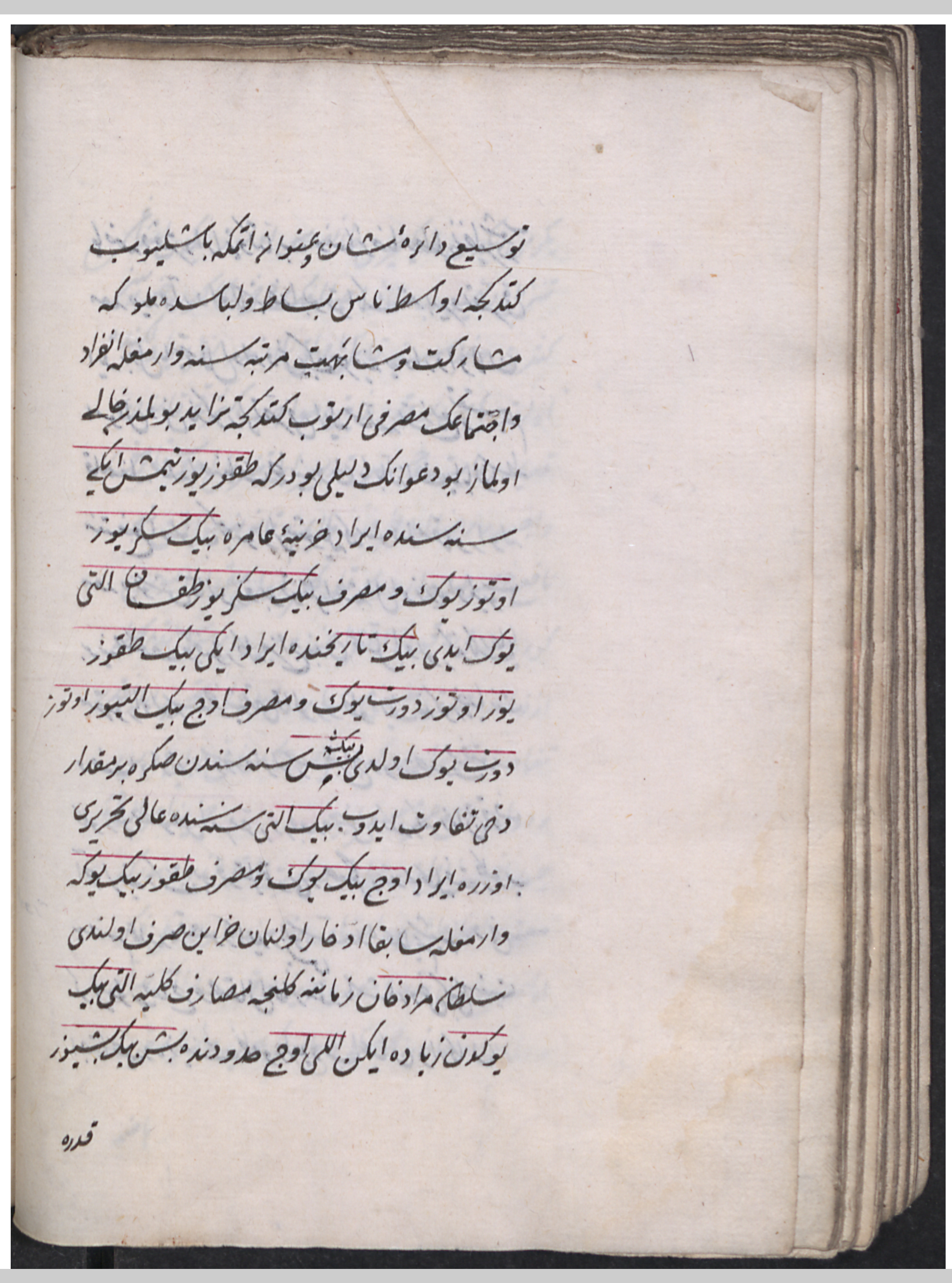

مواجب خواران سکسن بر بیک سکز یوز یتمش
نفر و بر یللق علوفه لری ایکی بیک بشیوز اون ایکی یوک
اقچه اولدی بیک اون سکز تاریخنده طقسان بر بیک
ایکی یوز ایکی نفر و سنوی مواجبلری اوچ بیک سکز یوز
یوک اقچه یه واردی بعده سلطان عثمان و سلطان
مصطفی عصرلرنده یوز بیک قدر اولوب سلطان مراد
خانک اواخر عصرنده محمد پاشا و بیرام پاشا و قره
مصطفی پاشانک سعیلری ایله کیرو نصف مرتبه یه تنزیل
اولنوب بیک اللی صدودنده مواجب خواران
اللی طقوز بیک ایکی یوز اللی یدی نفر اولوب سنوی
مواجبلری ایکی بیک التیوز اوتوز بر یوکه اینمش
ایکن چوق چکمیوب کیرو اسکی قرارین بولدی بلکه دخی
زیاده اولدی پس ظاهر و مقرر درکه قولی تنزیل ایدوب
سلطان سلیمان عصری کبی قرارداده قلمق ممکن دکل
بربیهوده تعب در حالا بو عصرلرده سپاه زمره سی

یکرمی بیکدن و ینکیچری طائفه سی اوتوز بیکدن اشاغی
تنزل اولنمیوب سائر اصنافک دخی اکا کوره ضررسز
کثرت و غلبه سنه قائل اولمق لازمدر نفر زیاده لکنده
اولقدر باس یوقدر غایتی مواجب کثرتی قانون
قدیمه رعایت و حسن تدبیر ایله تنزل ایدوب قاپرمق
واجبدر رضا ایله طرفینه ملایم و قانونه موافق نتیجه
نافع خصوصلر واردر که قلمه کلمز اول مقوله اموری
کوروب بی وقوفلر اعتراضنه وجود ویرمیوب تدبیر جمله
از زمانده چوق نفعنی مشاهده ایده لر و تجربه ایله نه قدر
تفاوت ظاهر اولور کوره لر الله تعالی موفق ایلیه و دین
و دولته نافع عملر میسر ایلیه **فصل ثالث** خزینه احوالنده در
چون نفس ناطقه سلطان و قوت عاقله وزیر و مدرکه
مفتی و اخلاط اربعه اصناف مقامنده اولدوغی ذکر
اولنمش ایدی بدنده معده خزینه و قوت ذائقه صراف
و وزان و جاذبه محصللر و ماسکه خزینه دارلر و قوت

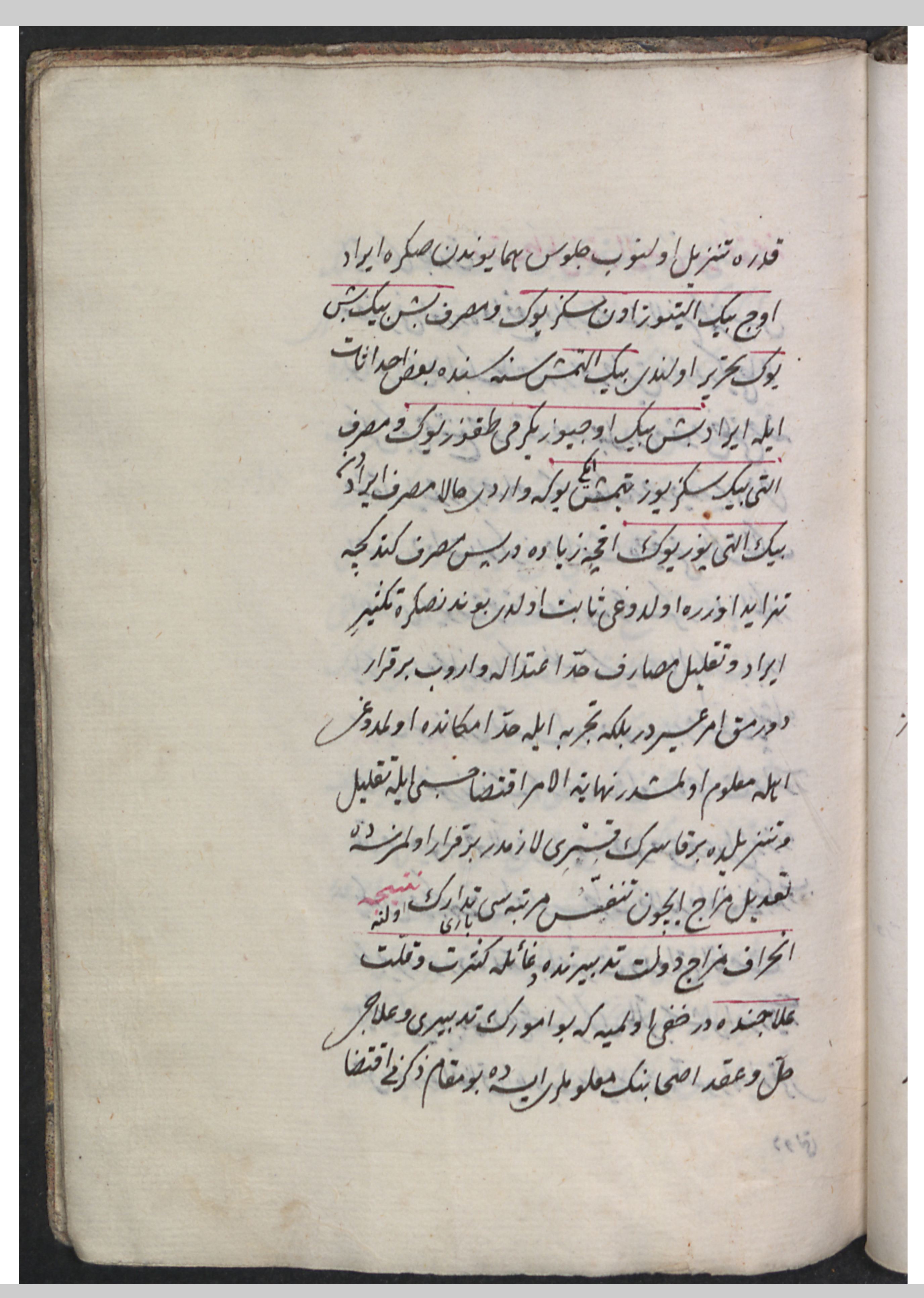
هاضمه

هاضمه دفتردارانه وکتاب وسائر ضابطلره نظیر دوشوب
معده یه وارد اولان غذا بو قوانك تدبیر وتصرفی
ایله بدل ما یتحلل اولدوغی کبی خزینه یه وارد اولان
اموال دخی مذکورلر تصرفی ایله محلّنه توزیع وتقسیم
قلنمغله جمله اصناف خزینه دن یا بالذات یا بالواسطه
منتفع اولوب کنجنورلر شویله که سودا مقهور اوله
معده بوش قالور وبو قوتلر اعتدال اوزره اولمیوب
برینه ضعف ویا فتور کله مزاج بدن مختل اولور کذلك رعایا
مقهور اولورسه خزینه تهی قالور وطوایف مذکوره خیانت
وفساد اوزره اوزره اولورسه مزاج دولته ضعف وفتور
کلور بو خصوص امر مقرر در بعده خفی دکلدر که زماندن وقوف
آخرلرینه دك بو قوتلر قوی درکره تدریجله فتور کلوب ظهوره
هاضمه عملنده قصور ایدر بوسنده علایم شیب دخی
کورینوب صباح وصقال اغارمغه باشلدوغی کبی هیئت
اجتماعیه ده زینت ظهور ایدوب اعیان وارکان

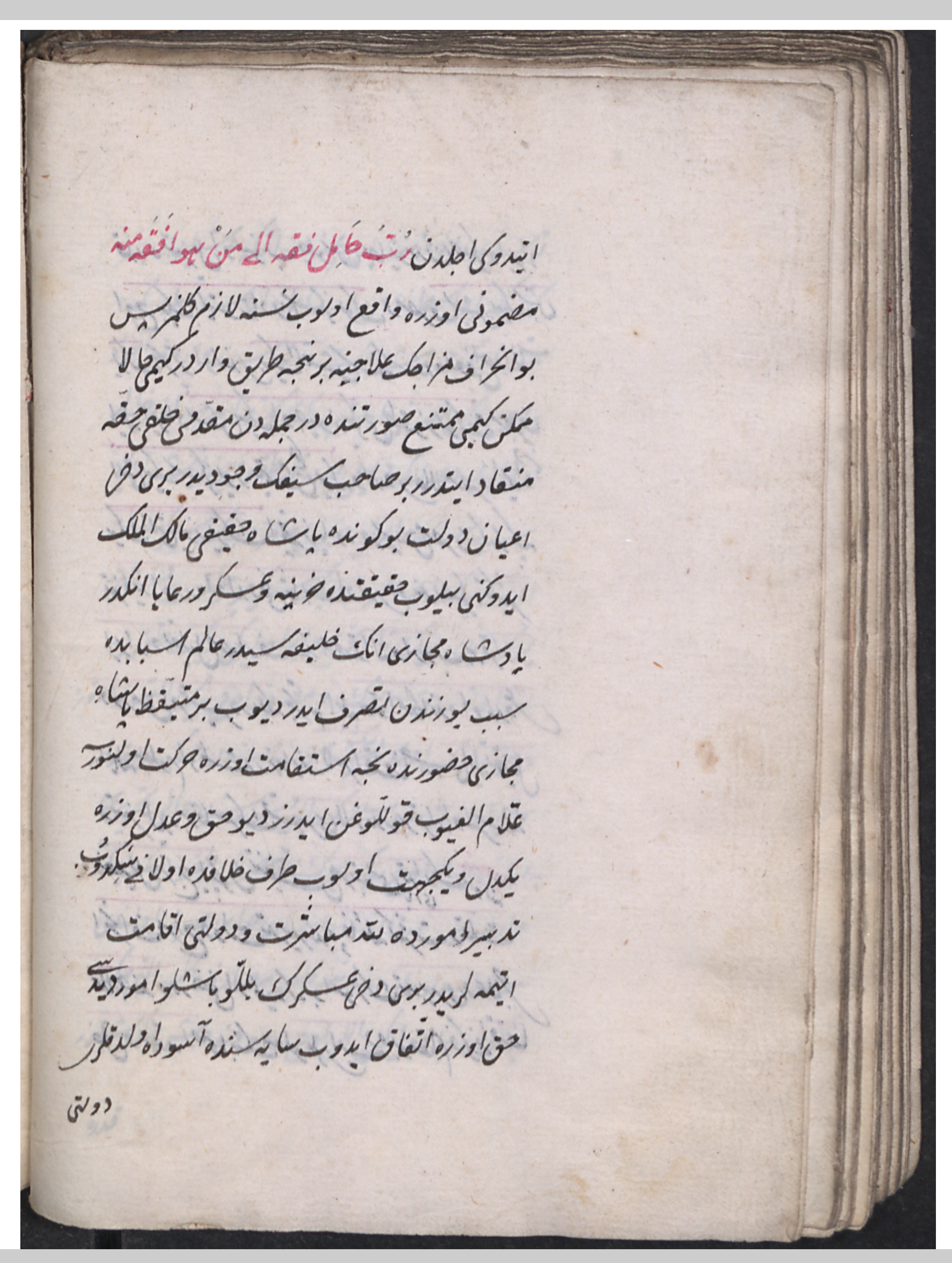

توسیع دائرهٔ شان ومنوال ایتمکه باشلیوب
کتدکجه اوسطناس بساط ولباسده ملوکه
مشارکت ومشابهت مرتبه سنه وارمغله انفراد
واجتماعک مصرفی ارتوب کتدکجه تزاید بولمغین خالی
اولماز بو دعوانک دلیلی بودرکه طقوز یوز تمش ایکی
سنه سنده ایراد خزینهٔ عامره بیک سکز یوز
اوتوز یوک و مصرف بیک سکز یوز طقسان التی
یوک ایدی بیک تاریخنده ایرادی ایکی بیک طقوز
یوز اوتوز دورت یوک و مصرفی اوج بیک التیوز اوتوز
دورت یوک اولدی بیک بش سنه سندن صکره بر مقدار
دخی تفاوت ایدوب بیک التی سنه سنده عالی تحریری
اوزره ایرادی اوج بیک یوک و مصرف طقوز بیک یوکه
وارمغله سابقا ادخار اولنان خزاین صرف اولندی
سلطان مراد خان زماننه کلنجه مصارف کلیه التی بیک
یوکدن زیاده ایکن اللی اوج حدودنده بشن بیک بشیوز

قدره

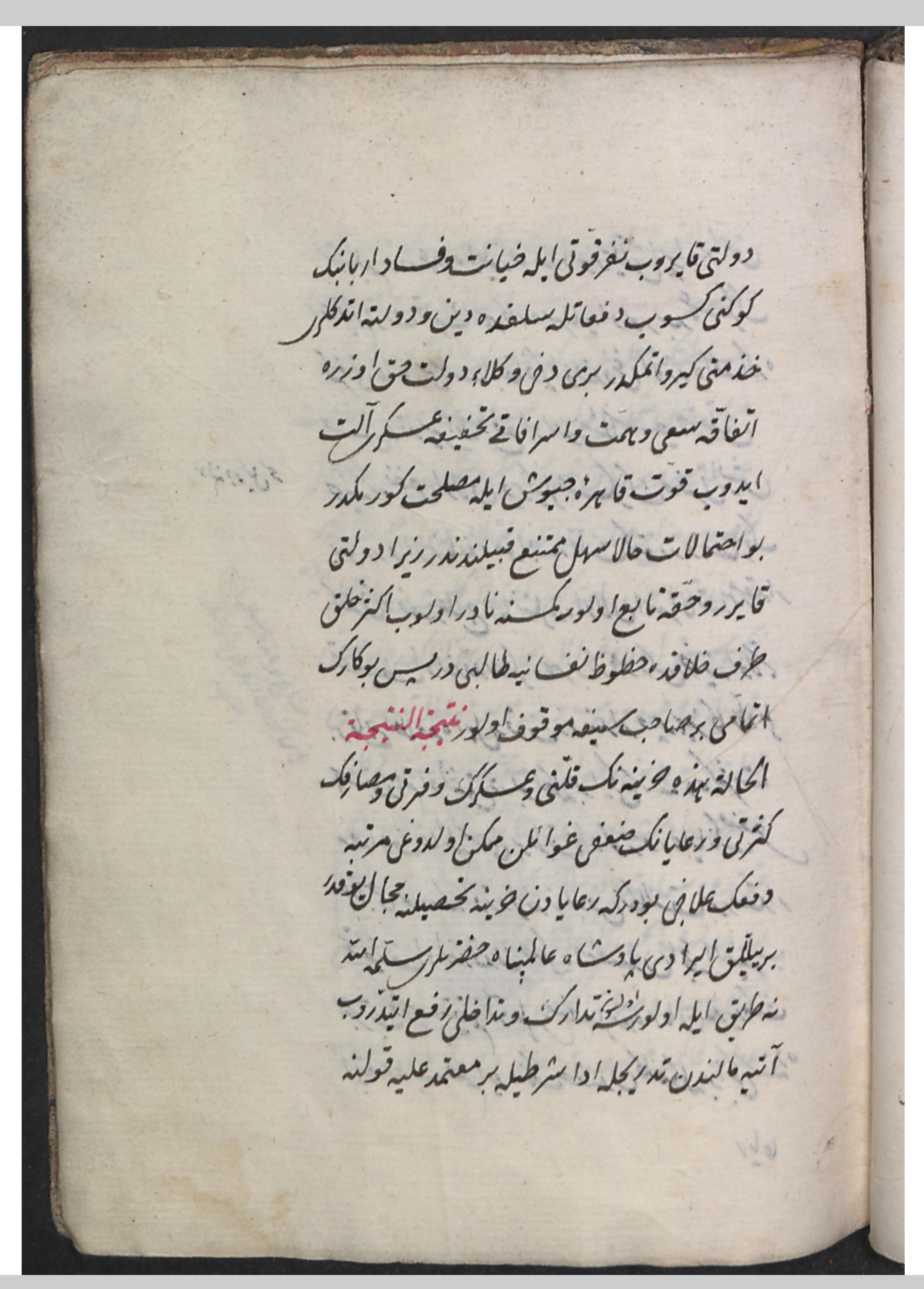

قدره تنزیل اولنوب جلوس همایوندن صکره ایراد
اوچ بیک التیوز ادن سکز یوک و مصرف بش بیک بش
یوک تحریر اولندی بیک التمش سنه سنده بعض احداثات
ایله ایراد بش بیک اوچیوز یکرمی طقوز یوک و مصرف
التی بیک سکز یوز یتمش ایکی یوکه واردی حالا مصرف ایرادن
بیک التی یوز یوک اقچه زیاده در بس مصرف کندکجه
تزاید اوزره اولدوغی ثابت اولدی بوندن صکره تکثیر
ایراد و تقلیل مصارف حد اعتداله واروب برقرار
دورمق امر عسیر در بلکه تجربه ایله حد امکانده اولمدوغی
اهله معلوم اولمشدر نهایة الامر اقتضاسی ایله تقلیل
و تنزیل یده برقاسرک قیشری لازمدر برقرار اولمزسه ده
تعدیل مزاج ایچون تنفس مرتبه سی باری تدارک اولنه تنبیه
انحراف مزاج دولت تدبیرنده غائله کثرت و قلت
علاجنده در خفی اولمیه که بو امورک تدبیری و علاج
حل و عقد اصحابنک معلوملری ایسه ده بو مقامده ذکری اقتضا

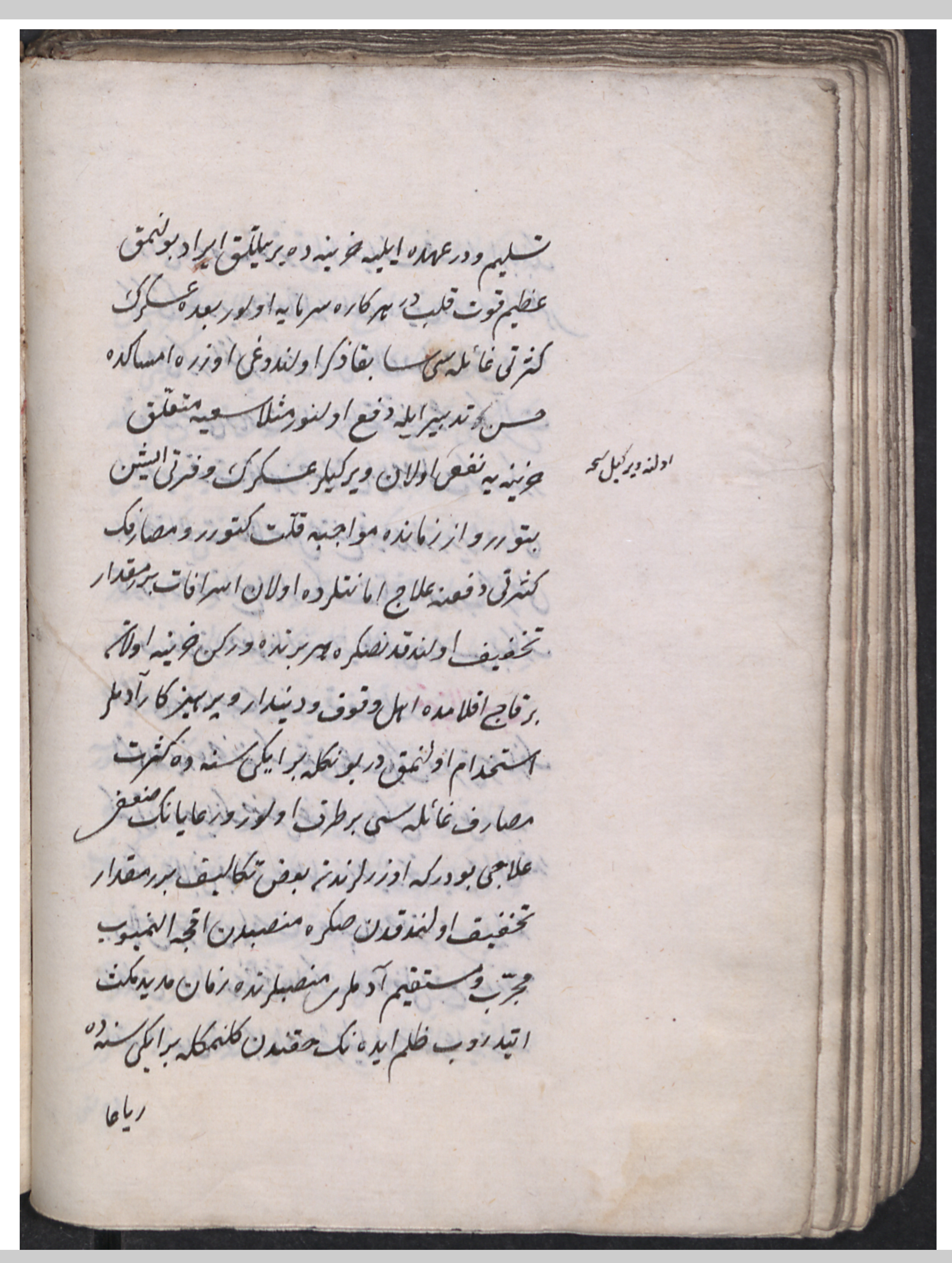

ایدوکی اجلدن رب حامل فقه الی من هو افقه منه
مضمونی اوزره واقع اولوب شنه لازم کلمز پس
بو انحراف مزاجک علاجنه بر نیجه طریق وار در کیمی حالا
ممکن کیمی ممتنع صورتنده در جمله دن متقدمی خلقی حقه
منقاد ایدرلر بر صاحب سیفک وجودیدر بری دخی
اعیان دولت بولکونده پادشاه حقیقی مالک الملک
ایدوکنی بیلوب حقیقتنده خزینه و عسکر و رعایا انلکدر
پادشاه مجازی انلک خلیفه سیدر عالم اسبابده
سبب بولندن تصرف ایدر دیوب بر متیقظ پادشاه
مجازی حضورنده نیجه استقامت اوزره حرکت اولنور
علام الغیوب حقو تلوغن ایدرز دیو حق و عدل اوزره
یکدل و یکجهت اولوب طرف خلافده اولانی سکدوب
تدبیر امورده بنده مباشرت و دولتی اقامت
اتیمه لریدر بری دخی عسکرک بلکلو باشلو امور دیده
حق اوزره اتفاق ایدوب سایه سنده آسوده اولدقلری

دولتی

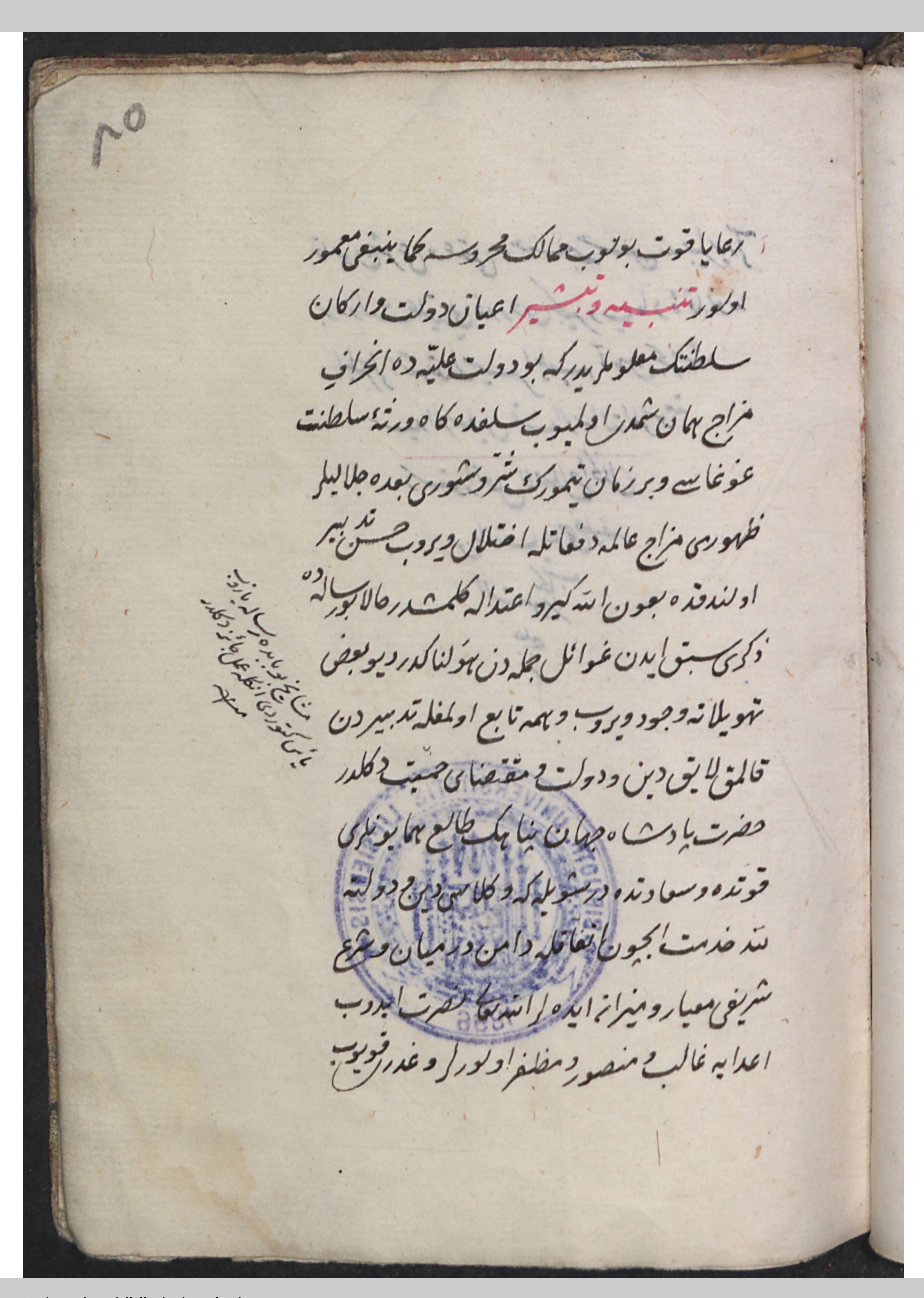

دولتی قایروب نفر قوتی ایله خیانت و فساد اربابنک
کوکلی کسوب دفعاتله سلفده دین و دولته ایتدکلری
خدمتی کیرو اتمکدر بربی دخی وکلاء دولت حق اوزره
اتفاقه سعی و همت و اسرافاتی تخفیفه عسکری آلت
ایدوب قوت قاهره جیوش ایله مصلحت کورمکدر
بو احتمالات حالا سهل ممتنع قبیلندندر زیرا دولتی
قایرر و حقه تابع اولور کمسنه نادر اولوب اکثر خلق
طرف خلافده حظوظ نفسانیه طالبی در پس بو کارک
اتمامی بر صاحب سیفه موقوف اولور نتیجة النتیجة
الحاصل هذه خزینه نک قلتی و عسکرک وفرتی و مصارفک
کثرتی و رعایانک ضعفی غوائلن ممکن اولدوغی مرتبه
دفعنک علاجی بودرکه رعایادن خزینه تحصیلنه مجال یوقدر
بر بیللق ایرادی پادشاه عالمپناه حضرتلری سلمه الله
نه طریق ایله اولورسه تدارک و تداخلی رفع ایتدروب
آتیه مالندن تدریجله ادا شرطیله بر معتمد علیه قولنه

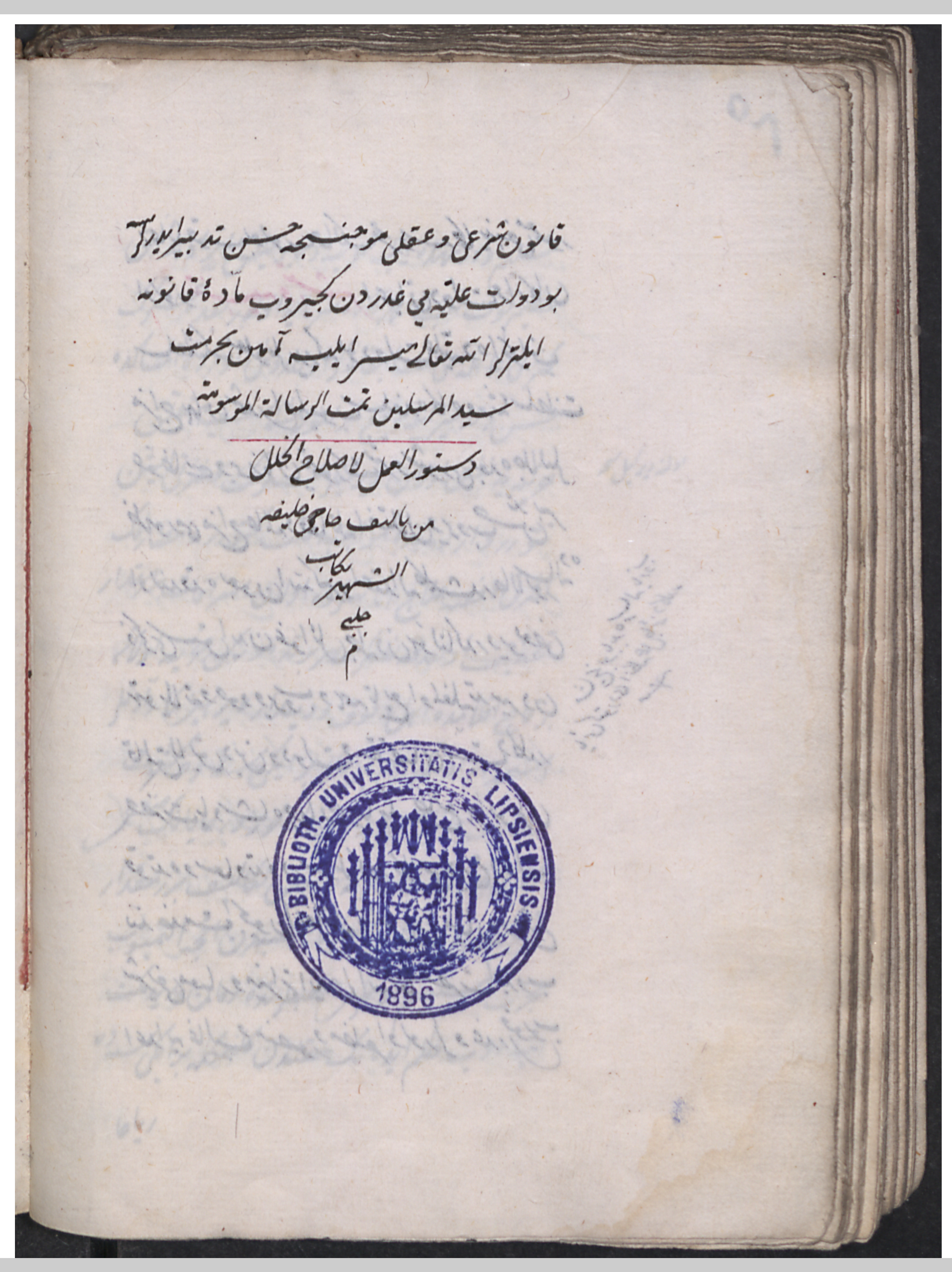
تسليم و دورعهده ايليه خزينه ده بر بيلكلق ايراد بولنمق
عظيم قوت قلب در هر كاره سرمايه اولور بعده عسكرك
كثرتى عائله سى سيما بقادر اولندوغى اوزره امساكده
حسن تدبير ايله دفع اولنور مثلا سعيه متعلق
خزينه يه نفع اولان ويركيلر عسكرك وفرقى اليشن اولنه ويركيل سحه
بتورر و از زمانده مواجبه قلت كتورر و مصارفك
كثرتى دفعنه علاج امانتلرده اولان اسرافات بر مقدار
تخفيف اولندقدنصكره هر بنده و دركن خزينه اولان
برقاج اقلامده اهل وقوف و ديندار و پرهيزكار آدملر
استخدام اولنمق در بو نكله بر ايكى سنه ده كثرت
مصارف عائله سى برطرف اولور و رعايانك ضعف
علاجى بو دركه اوزرلرندن بعض تكاليف بر مقدار
تخفيف اولندقدن صكره منصبدن اقچه الينمبوب
مجرب و مستقيم آدملرى منصبلرنده زمان مديد مكث
ايتدروب ظلم ايدهنك حقندن كلنمكله بر ايكى سنه ده

رعايا

٨٥

رعایا قوت بولوب ممالک محروسه کما ینبغی معمور
اولور تنبیه و تبشیر اعیان دولت و ارکان
سلطنتک معلوملریدر که بو دولت علیّه‌ده انحراف
مزاج همان شمدی اولمیوب سلفده کاه ورتهٔ سلطنت
غوغاسی و بر زمان تیمورک شر و شوری بعده جلالیلر
ظهوری مزاج عالمه دفعاتله اختلال ویروب حسن تدبیر
اولندقده بعون الله کیرو اعتداله کلمشدر حالا بو رساله‌ده
ذکری سبق ایدن غوائل جمله‌دن هولناکدر دیو بعض
تهویلانه وجود ویروب و بهمه تابع اولمغله تدبیردن
قالمق لایق دین و دولت و مقتضای حمیت دکلدر
حضرت پادشاه جهان پناهک طالع همایونلری
قوتده و سعادتده در شویله که وکلاسی دین و دولته
للّه خدمت ایچون اتفاقله دامن درمیان و شرع
شریفی معیار و میزان ایده‌لر ان شاء الله تعالی نصرت ایدوب
اعدایه غالب و منصور و مظفر اولورلر و غدر قویوب

قانون شرعی و عقلی موجبنجه حسن تدبیر ایدرکن
بو دولت علیه یی غدردن کچیروب مادهٔ قانونه
ایلترلر الله تعالی میسر ایلیه آمین بحرمت
سید المرسلین تمت الرسالة الموسومة

دستور العمل لاصلاح الخلل

من تألیف حاجی خلیفه
الشهیر بکاتب
چلبی
م